

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

на

XV-то обикновено Народно събрание

Втора редовна сесия.

XLIV заседание, сжбота, 6 априлий 1913 г.

(Открито отъ прѣдседателя д-ръ С. Даневъ, въ 3 ч. 25 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателятъ: (Звъни) Засѣданието се отвара. Моля г. секретаря да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь д-ръ К. Списаревски: (Прочита списъка. Отсѣждуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Несторъ Абаджиевъ, Иванъ Абрашевъ, Никола Алтимирски, Петъръ Бабаджановъ, д-ръ Мичо Багаровъ, Цанко Бакаловъ, Димитъръ х. Ваневъ, Златанъ Бръчковъ, д-ръ Георги Гаговъ, Маринъ Гайдовъ, Евтимъ Георгиевъ, Георги Губидѣльниковъ, Тодоръ Даскаловъ, Георги Джевиновъ, Георги Долапчиевъ, Димитъръ Драгиевъ, Иванъ Еневъ, д-ръ Димо Желѣзовъ, д-ръ Асѣнъ Златевъ, Димитъръ Икономовъ, Йовчо Киревъ, Христо Ковачевъ, Никола Константиновъ, Стефанъ Консуловъ, Петко Кочанковъ, д-ръ Тодоръ Кръстевъ, Тодоръ Лунгаловъ, Руфи Махмудовъ, Сюлейманъ Мемишевъ, Митю Милковъ, Иванъ Миневъ, Анастасъ Мустаковъ, Димитъръ Нарлиевъ, Никола Начевъ, Георги Недковъ, Иванъ Пецовъ, Цеко Пешовъ, Стефанъ Пиневъ, д-ръ Константинъ Помяновъ, Тодоръ Пчеларовъ, Димитъръ Патѣмовъ, Василъ Радоевъ, Спиридонъ Рачевъ, Стефанъ Савовъ, Илия Стаматовъ, Петъръ Станчевъ, Боянъ Ханджиевъ, Добри Харизановъ, Мехмедъ х. Хасановъ, Георги Христодоровъ, Дечко Ченгелиевъ, Тодоръ Чочевъ и Яхя х. Юмеровъ)

Прѣдседателятъ: Отъ 211 народни прѣдставители отсѣждуватъ 53, слѣдователно, има законниятъ брой народни прѣдставители, за да се конституира Събранието и да се пристѣпи къмъ дневния редъ.

Прѣди да сторимъ това, съобщавамъ на народното прѣдставителство, че прѣдседателството е разрѣшило 10 дена отпускъ на орѣховския народенъ прѣдставителъ г. Тодоръ Лунгаловъ, който има нужда отъ такъвъ, защото всичкитѣ му братя и снове сж отишли въ редоветѣ на войската и е останалъ единственъ кадѣренъ за работа членъ въ сѣмейството му.

Освѣтъ това, Народното събрание трѣбва да разрѣши отпуски на слѣдующитѣ г. г. народни прѣдставители.

Татарпазарджишкиятъ народенъ прѣдставителъ г. Стефанъ Консуловъ иска 6 дена отпускъ, по болестъ. Които г. г. народни прѣдставители сж съ-

гласни да се разрѣши исканиятъ отпускъ на г. Консулова, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Димитъръ Патѣмовъ иска 1 денъ отпускъ. Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни да се разрѣши исканиятъ отпускъ на г. Патѣмова, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Съобщавамъ, че е постѣпило питане отъ пловдивския народенъ прѣдставителъ, г. Михаилъ Такевъ, до г. военния министъръ, съ слѣдующото съдържание: (Чете)

„Имамъ положителни свѣдѣния, че между офицеритѣ на чатаджанскитѣ позиции сж събрани волни помощи за поддържане сѣмействата на геройски загиналитѣ тѣхни другари-офицери, които, благодарение сложнитѣ формалности за получаване инвалидна или за прослужени години пенсия, сж останали съвършено безъ срѣдства за прѣпитание. Нѣщо повече. Даже и да би поискали да изпълнятъ тия формалности, физическа възможность тѣ нѣматъ, тъй като войсковитѣ части отъ управленията, на които трѣбва да се получатъ разнитѣ удостовѣрения, днесъ сж далечъ отъ своитѣ постоянни мѣстожителства и нѣматъ подъ ржка своитѣ архиви.

„Ето защо и на основание чл. 107 отъ конституцията, моля г. министра да освѣти народното прѣдставителство върху слѣдующото:

„1. Какви мѣрки мисли да вземе той, за да не оставатъ сѣмействата на г. г. офицеритѣ, лѣкаритѣ, фелдфебелитѣ и подофицеритѣ, загинали на бойнитѣ полета, въ защита върховнитѣ отечествени интереси, да мратъ отъ гладъ, докато се снабдятъ съ необходимитѣ документи за получаване на прѣдвидената отъ законитѣ на страната пенсия.

„2. Не счита ли г. министърътъ, че до завръщането на частитѣ на постояннитѣ имъ мѣстожителства, дѣто се намиратъ и съотвѣтнитѣ архиви, добръ ще бѣде, съ специално законоположение, да се разрѣши, щото сѣмействата на тия ратници да продължаватъ да получаватъ ония заплати, които сж получавали тѣхнитѣ съпрузи и родители, а слѣдъ опрѣдѣляне на пенсията да станатъ необходимитѣ одрѣжки, ако пенсията би била по-малка отъ заплатата.“

Това питане ще се прѣпари на г. министра на войната, за да даде своя отговоръ въ едно отъ единѣтъ заседания.

Постѣпило е запитване до г. министра на войната отъ провадийския народенъ прѣдставителъ г. Цонко Харбовъ, съ слѣдующето съдържание: (Чете)

„Въз основа чл. 107 отъ конституцията, правя слѣдното запитване къмъ г. министра на войната:

„Въ мирно врѣме Военното министерство винаги се е грижило, щото слѣдователскиятъ институтъ при военнитѣ сѣдилища да бѣде, по възможностъ, застъпенъ отъ офицери съ специално, юридическо образование, като за цѣльта сѣщото министерство е командировало въ странство офицери да получатъ това образование. И това се е вършило въ интереса на военно-слѣдственото сѣдебно дѣло тогавъ, когато компетенцията на военнитѣ сѣдилища е била значително по-ограничена отъ тая сега на военно-полевитѣ сѣдилища, почнали да функциониратъ слѣдъ обявяване общото военно положение въ страната ни. За щото съ обявяването на това положение, съ царски указъ компетенцията на военно-полевитѣ сѣдилища се значително разшири съ прѣдаването имъ, като тѣмъ подсѣдни, освѣтъ прѣстѣпленията, прѣдвидени въ военно-наказателния законъ, но и редъ други, изъ общия наказателенъ законъ. Логично бѣше, слѣдователно, щото и слѣдствениятъ институтъ да се подобри, като за военни слѣдователи въ царството и въ новоосвободенитѣ мѣста се назначаватъ изключително офицери-юристи, толкозъ повече, че слѣдъ 17 септемврий 1912 г. Военното министерство вече разполагаше съ стотици такива сили и то отъ първа величина, като членове на Касационенъ, апелативни, окръжни сѣдилища, титулярни сѣдебни слѣдователи въ мирно врѣме, професори по юридически дисциплини при нашия Университетъ и пр. Въмѣсто това, обаче, ние сме свидѣтели на назначения на военни слѣдователи слѣдъ 17 септемврий 1912 г. офицери не юристи, недовършили студенти юристи и на юристи стажанти при окръжнитѣ сѣдилища до 17 септемврий 1912 г.

„Като правя това изложение до г. министра на войната, моля да ми отговори: 1. Вѣрни ли сѣ всички тия данни, дошли до моего знание; 2. Ако сѣ вѣрни не мисли ли, че съ такива дѣйствия се върши беззаконие, виспа неправда, нарушава се една установена традиция; че се врѣди на военно-сѣдебното дѣло тъй цѣнно въ очитѣ на всички ни; че съ това се дразни българското общество, дало мило и драго за воденото съ успѣхъ на настоящата освободителна война и, че е крайно врѣме, ако и да сме къмъ края на общото военно положение, да се корегиратъ тия дѣйствия, като за военни слѣдователи въ царството и въ новоосвободенитѣ мѣста се назначатъ изключително офицери юристи.“

Това запитване, слѣдъ като бѣде съобщено на г. министра на войната, ще бѣде поставено на дневенъ редъ въ опрѣдѣления, споредъ правилника, денъ, когато г. г. министритѣ ще отговарятъ на запитванията.

Постѣпило е друго запитване отъ сливенския народенъ прѣдставителъ г. Ной Марковъ, съ слѣдующето съдържание: (Чете)

„Въз основа на чл. 54 отъ правилника за вътрѣшня редъ на Събранието, моля да ми се отговори на слѣдующето запитване:

„Счита ли г. министърътъ станалия на 4 того търгъ за 100 хиляди куртки и 150 хиляди панталони за облѣкло на армията, за законенъ, правиленъ и износенъ за държавата и, слѣдователно, рѣшенъ ли е за утвърждаването му.

„Моля Събранието да рѣши поставянето на дневенъ редъ запитването ми прѣди утвърждението или неутвърждението на търга, при резерва, въ случай, че въпросътъ бѣде рѣшенъ въ отрицателна смисълъ,

азъ се отказвамъ отъ развиването му, понеже остава безпрѣдметно.“

И на това запитване ще се отговори въ опрѣдѣления отъ правилника денъ за отговоръ на запитванията на г. г. народнитѣ прѣдставители отъ страна на г. г. министритѣ.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, обръщамъ се къмъ г. г. министритѣ, ако има нѣкой отъ тѣхъ да отговори на нѣкой питання, направени въ миналитѣ заседания, да поиска думата. Понеже никой отъ г. г. министритѣ не иска думата, пристѣпваме къмъ дневния редъ.

Н. Мушановъ: Азъ имахъ отправено едно питане къмъ г. военния министъръ.

Прѣдседателъ: Азъ изпѣлихъ своя дългъ като напомнихъ на г. г. министритѣ. Ако военниятъ министъръ би дошълъ, азъ ще наруша малко дневния редъ.

Г. Шиваровъ: И азъ имахъ едно питане отъ вѣчера и друго отъ вѣчера къмъ г. военния министъръ.

Прѣдседателъ: Първа точка отъ дневния редъ е трето четене на законопроекта за безплатно прѣвозване на стоки въ военно врѣме.

Има думата докладчикътъ г. Славин Славовъ.

Докладчикъ С. Славовъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за безплатно прѣвозване на стоки въ военно врѣме.

„Чл. 1. Отъ деня на обявяване обща мобилизация до она на окончателното демобилизиране на армията се прѣвозватъ безплатно по Българскитѣ държавни желѣзници слѣднитѣ категории стоки:

„а) всѣкакъвъ видъ мунитии, хранителни припаси, транспортни животни и въобще всички материяли, които се изпращатъ отъ военни власти до военни власти, отъ общински власти и реквизиционни комисии до реквизиционни комисии, отъ реквизиционни комисии до военни власти и обратно отъ военни власти до реквизиционни комисии, както и материяли, изпращани за прѣработване отъ реквизиционнитѣ комисии до частни лица и връщани обратно прѣработени.

„З а б ъ л ѣ ж к а. Транспортитѣ на съюзнитѣ армии, прѣд-назначени за тѣхнитѣ войски, се прѣвозватъ въ кредитъ.

„б) всички материяли, подавани за прѣвозъ по Българскитѣ държавни желѣзници на адресъ на управителния съвѣтъ на подвижнитѣ военни магазини, както и на адресъ на самитѣ подвижни военни магазини, сѣщо и припаситѣ, изпращани на адресъ на питателнитѣ пунктове;

„в) всички санитарни материяли, изпращани отъ дружеството „Червенъ кръстъ“, и ония, получавани отъ него. Прѣвозватъ се безплатно и всички санитарни материяли, получавани на адресъ на чуждестраннитѣ мисии отъ „Червенъ кръстъ“, или пъкъ на адресъ на двореца;

„г) негоднитѣ транспортни животни, освободени отъ войсковитѣ прѣвози или отъ обоза, ако се при-дружаватъ съ удостовѣрения отъ военнитѣ власти или отъ заведващитѣ обозитѣ. Въ товарителницитѣ, като получатели могатъ да фигуриратъ и частни лица;

„д) транспортнитѣ кола на ония стопани, чиито въпрегаченъ добитѣкъ се повръща като негоденъ;

„З а б ъ л ѣ ж к а. Прѣвозътъ на добитѣка и колата по бу-квитѣ г и д се извършва, само когато има възможностъ, споредъ усмотрѣнието на заведващия движението по желѣз-ницитѣ.

„е) поживителната и вещитѣ на бѣдни сѣмейства, чиито поддръжници сѣ убити или сѣ на полесраже-нието, когато тѣзи сѣмейства отиватъ въ другъ

градъ да живѣятъ при свои близки. Тѣзи прѣвози се извършватъ безплатно, ако товарителниците се придружаватъ отъ удостоверения, издадени отъ общинскиятъ управления, въ които удостоверения да се съдържатъ горнитѣ данни, и

„ж) всички материали, изпращани отъ военни власти или реквизиционни комисии до частни лица и обратно, ако отпослѣ съ удостоверение се докаже, че попадатъ подъ категория а и в.

„Чл. 2. Всички горѣпоменати пратки се приематъ само срѣщу прѣдставяне редовна товарителница отъ страна на изпращача. За тѣзи пратки желѣзниците съставятъ редовни товарни писма.

„Забѣлѣжка. Магазинажъ на пристигнали стоки, получателитѣ на които сж въ редоветѣ на войската, не се събира.

Прѣходно положение.

„Чл. 3. Настоящиятъ законъ важи и за всички извършени отъ дѣня на обявяването общата мобилизация — 17 септември 1912 г. — прѣвози, които попадатъ подъ горѣизброенитѣ категории.“

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Които г. г. народни прѣдсатели приематъ на трето четене докладвания законъ за безплатно прѣвозване на стоки въ военно време, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Пристъпваме къмъ слѣдующата точка отъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за допълнителенъ извънреденъ кредитъ отъ 440.000 л. за продължаване строенето на желѣзнопътната линия Търново—Тръвна—Ворушица.

Докладчикъ С. Славовъ: (Чете)

„Законъ

за допълнителенъ извънреденъ кредитъ отъ 440.000 л. за продължаване строенето на желѣзнопътната линия Търново—Тръвна—Ворушица.

„Чл. 1. Разрѣшава се на министра на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ допълнителенъ извънреденъ кредитъ отъ 440.000 л. за продължаване строенето на желѣзнопътната линия „Търново—Тръвна—Ворушица“, който да се изразходва за смѣтка на главното прѣдприятие на тази линия, съгласно VIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ за сѣдането му отъ 5 януарий 1913 г., протоколъ № 2.

„Чл. 2. Горниятъ кредитъ да се отнесе къмъ извънредния бюджетъ по Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ за 1912 г. § 446.“

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Които г. г. народни прѣдсатели приематъ на трето четене докладвания законъ за допълнителенъ извънреденъ кредитъ отъ 440.000 л. за продължаване строенето на желѣзнопътната линия Търново—Тръвна—Ворушица, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Пристъпваме къмъ слѣдующата точка на дневния редъ — трето четене на законопроекта за опрѣдѣляне паричнитѣ оклади за издържането на военно-плѣненитѣ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ д-ръ К. Списаревски: (Чете)

„Законъ

за опрѣдѣляне паричнитѣ оклади за издържане военно-плѣненитѣ.

„Чл. 1. Военнитѣ плѣнници се съдържатъ въ държавни или състоящи се въ разпореждане на държа-

вата помѣщения и се издържатъ (хранятъ и обличатъ) на държавна смѣтка.

„Забѣлѣжка. Офицеритѣ военни плѣнници се съдържатъ отдѣлно отъ долнитѣ чинове въ реквизирани за смѣтка на държавата хотели или частни жилища.

„Чл. 2. Долнитѣ чинове отъ военнитѣ плѣнници се хранятъ на общо основание, както своитѣ войници.

„За храна на офицеритѣ военни плѣнници се отпуска и раздаватъ на ржцѣ на дѣнь по 15 л. на генералитѣ, по 8 л. на штаб-офицеритѣ и по 5 л. на обер-офицеритѣ, интендантитѣ и ходжитѣ.

„Забѣлѣжка. За прѣвъ времето, което офицеритѣ военни плѣнници се намиратъ на лѣчение въ държавнитѣ и обществени болници, пари за храна тѣ не получаватъ, а се хранятъ въ болницитѣ на общо основание.

„Чл. 3. За дребни разноски се отпуска и раздаватъ на ржцѣ на офицеритѣ военни плѣнници дневни пари въ размѣръ по 5 л. на генералитѣ, по 3 л. на штаб-офицеритѣ и по 2 л. на обер-офицеритѣ, интендантитѣ и ходжитѣ.

„Чл. 4. Отпуснатитѣ и раздадени на ржцѣ на офицеритѣ военни плѣнници пари за храна и дневни пари за дребни разноски се оправдаватъ съ тѣхни разписки.

„Чл. 5. Облѣкло на офицеритѣ и долнитѣ чинове военни плѣнници се дава споредъ нуждата отъ складоветѣ на войсковитѣ части срѣщу разписки отъ получателитѣ.

„Чл. 6. Нужнитѣ за издържането на военнитѣ плѣнници суми се отнасятъ за смѣтка на кредититѣ, които сж отпуснати на Министерството на войната за разходи по войната.

„Чл. 7. Настоящиятъ законъ се счита въ сила отъ дѣня на обявяване войната — 5 октомври 1912 г.“

Прѣдседателъ: Има думата търновскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Петъръ Пешевъ.

П. Пешевъ: Искамъ да кажа нѣколко думи, прѣди да се приеме законътъ на трето четене. Понеже ние имаме въ турски ржцѣ нѣколко единици ранени войници, взети въ плѣнъ и се получаватъ отъ тамъ съперраздирателни извѣстия за начина, по който се третира тамъ — а ние виждате какъ ги третираме, дори имъ плащаме, дори идатъ тукъ, въ нашата срѣда, въ Народното събрание, въ нашата библиотека, виждате какъ сж свободни въ нашето общество — нека по нѣкакъвъ начинъ чуемъ и разберемъ и тамъ едно малко по-човѣшко отношение, сравнително съ каквото ние се отнасяме тукъ съ тѣхнитѣ плѣнени, та да могатъ и нашитѣ ранени войници, които сж въ плѣнъ въ Мала Азия, поне да живѣятъ по-добрѣ, а не да се малтретиратъ и да получаваме отъ тѣхъ съперраздирателни извѣстия. Нека да се разбере това въ Цариградъ и турцитѣ да направятъ тая разлика и да се отнасятъ малко по-човѣшки къмъ нашитѣ ранени и взети въ плѣнъ единици войници. (Ржкоплѣскане отъ всички страни)

Прѣдседателъ: Вѣрвамъ, че правителството ще изпълни добросъвестно дълга си по отношение на това, а надлежниятъ министъръ ще вземе бѣлѣжка отъ много умѣстнитѣ заявляния, за да направи каквото се слѣдва за нашитѣ плѣнници.

Моля г. г. народнитѣ прѣдсатели, които приематъ на трето четене законопроекта за опрѣдѣляне паричнитѣ оклади за издържане военно-плѣненитѣ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Пристъпваме къмъ слѣдующата точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за измѣнение закона за експлоатацията на българскитѣ държавни желѣзници и пристанища.

Моля г. докладчика да докладва този законъ.

Докладчикъ С. Славовъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за изменение закона за експлоатацията на Българските държавни железници и пристанища.“

Прието безъ изменение.

Прѣдседателъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Докладчикъ С. Славовъ: (Чете)

„§ 1. Всѣхъ дѣто се сръщатъ думитѣ: „Министерство или министъръ на общитѣ сгради, пжтищата и съобщенията“ да се замѣнятъ съ „Министерство“ или „министъръ на железниците, пощитѣ и телеграфитѣ.“

Приетъ безъ изменение.

Прѣдседателъ: Които приематъ § 1 на докладвания законопроектъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Докладчикъ С. Славовъ: (Чете)

„§ 2. Чл. чл. 16 и 17 се сливатъ въ единъ чл. 16, съ слѣдната редакция:

„Чл. 16. Чиновниците и служащите по Българските държавни железници и пристанища трѣбва да иматъ слѣдния образователенъ цензъ, споредъ службитѣ, които заематъ:

„I. Завършено висше образование:

„Главниятъ директоръ, поддиректорътъ, юрисконсултътъ и помощникътъ му, началникътъ на отдѣлитѣ и тѣхнитѣ помощници, главнитѣ инспектори, директори, инспектори, началникитѣ на пристанищнитѣ управления, инженеритѣ, архитектитѣ, лѣкаритѣ, аптекаритѣ и химицитѣ.

„При нѣмане на кандидати, освѣнитъ за службитѣ по тракциитѣ, поддържането и пристанищата, допускатъ се и лица съ сръдно или съотвѣтно специално образование, но да иматъ прослужени въ сжщата служба по иерархически редъ поне 15 години.

„II. Завършено гимназиялно образование или търговско, добито при държавнитѣ търговски гимназии или други такива въ странство:

„Секретаритѣ на главната дирекция, счетоводителитѣ, началникитѣ на бурата при търговската служба въ централното управление.

„III. Завършено гимназиялно образование или съотвѣтно специално образование, добито въ училища, признати отъ държавата, съ прѣдварително най-малко IV-класно общо образование:

„Чиновникитѣ по службата на движението и телеграфа, счетоводството и търговската служба по билетитѣ, по багажа, по стокитѣ, началникитѣ на магазинитѣ, пристанищнитѣ капитани, подсекретаритѣ на отдѣлитѣ, чертежницитѣ и прѣсмѣтвачитѣ при поддържането.

„З а б ѣ л ѣ ж к а. За чиновници по станционната служба, при липса на кандидати съ завършено гимназиялно образование, могатъ да се назначаватъ и съ VI-класно образование, а също и такива, които иматъ III-класно образование и съ свършили желѣзнопжтната школа у насъ.

„IV. Завършено сръдно техническо образование, а именно свършилиятъ курса на желѣзнопжтната школа при желѣзнопжтната дружина, машинното училище при флота, желѣзарското училище въ София или нѣкое друго подобно, признато отъ държавата техническо училище съ прѣдварително III-класно образование или завършено V-класно образование и всичкитѣ съ прѣдварителна шло-серска и огнярска практика при желѣзнопжтнитѣ работилници и депа:

„Локомотивнитѣ машинисти.

„З а б ѣ л ѣ ж к а. При липса на кандидати за локомотивни машинисти съ горѣпрѣдвидения цензъ, допускатъ се до изпитъ и могатъ да се назначаватъ за локомотивни машинисти отъ II категория — да работятъ съ работни, товарни влакове и за маневрена служба — и огняритѣ съ слѣдния цензъ:

„Свършилиятъ огнярското училище при флота съ 5-годишна огнярска служба по Българскитѣ държавни железници и да сж пропжтували поне 120.000 км., отъ които не повече отъ 20.000 км. съ пжтнички влакове;

„Свършилиятъ III-класъ съ най-малко 4-годишна шло-серска и 3-годишна огнярска практика въ желѣзнопжтнитѣ работилници и депа и да сж пропжтували поне 70.000 км., отъ които не повече отъ 15.000 км. съ пжтнички влакове;

„Свършилиятъ III-класъ съ 10-годишна огнярска служба по Българскитѣ държавни железници и да сж пропжтували поне 200.000 км., отъ които не повече отъ 40.000 км. съ пжтнички влакове. Тѣ авансиратъ само до 3.000 л. годишна заплата.

„V. Завършено V-класно или съотвѣтно специално образование по желѣзнопжтното дѣло съ прѣдварително III-класно образование:

„Контрольоритѣ, началникитѣ влакове, кондукторитѣ, пикьоритѣ и ревизоритѣ на желѣзнитѣ кон-струкции.

„З а б ѣ л ѣ ж к а I. При липса на кандидати за контрольори, началници на влакове и кондуктори, могатъ да се назначаватъ такива съ IV-класно образование.

„З а б ѣ л ѣ ж к а II. За кондуктори могатъ да се назначаватъ и спирачи съ III-класно образование, но да сж прослужили като спирачи най-малко до II-разредъ включително и да иматъ добра атестация; тѣ се зачисляватъ въ най-долния кондукторски разредъ.

„З а б ѣ л ѣ ж к а III. При липса на кандидати съ V-класно образование или съотвѣтно специално съ прѣдварително III-класно — за пикьори и ревизори по желѣзнитѣ конструкции, допуската се: а) за пикьори — III-класно образование, слѣдъ като е достигналъ I-разредъ надзирателъ или, ако нѣма такъвъ, да е прослужилъ като надзирателъ най-малко 5 години; б) за ревизоръ на желѣзнитѣ конструкции — III-класно образование или съотвѣтно специално и най-малко 6-годишна шло-серска практика по службата на поддържането на мостовѣтѣ и пр.

„VI. Завършено V-класно образование:

„Дѣловодителитѣ, книжководителитѣ, архиваритѣ, регистраторитѣ, прѣсмѣтвачитѣ, платнитѣ, пристанищнитѣ касиери, провѣрителитѣ, икономитѣ, телеграфнитѣ механици и помощникитѣ на горнитѣ длжностни лица, ако има такива.

„З а б ѣ л ѣ ж к а I. За прѣсмѣтвачи и книжководители по прѣсмѣтване километража и икономията могатъ да се назначаватъ и лица съ III-класно образование, но съ достатъчна подготовка по сжщата служба. Така също за архивари, регистратори и книжководители могатъ да се назначаватъ и писари, слѣдъ като сж прослужили като такива най-малко 6 години.

„З а б ѣ л ѣ ж к а II. Повишението на архивар-регистраторитѣ и помощникитѣ имъ отъ единъ разредъ въ другъ става всѣки двѣ години.

„VII. Съотвѣтно специално образование:

„Фелдшеритѣ и тѣхнитѣ помощници, техническитѣ кондуктори, пристанищнитѣ капитани и пристави.

„З а б ѣ л ѣ ж к а. При липса на кандидати съ специално образование за технически кондуктори, допускатъ се и пикьори съ V-класно образование и съ най-малко 5-годишна пикьорска практика.

„VIII. Завършено III-класно образование:

„Писаритѣ, надзирателитѣ на импрегнациитѣ, маневриститѣ, старшии моряци, литографичитѣ, хелиографичитѣ и тѣхнитѣ помощници, надзирателитѣ на чети, надзорничитѣ по телеграфа, часовникаритѣ, магазинеритѣ, сортировачитѣ и словослагателитѣ.

„Забѣлѣжка I. При липса на кандидати за маневристи, старшии моряци, литографичи, хелиографичи и тѣхни помощници и надзорници по телеграфа могат да се назначават лица съ II-класно образование, а специално за маневристи могат да се назначават и стрѣлочници съ I-класно образование, но да сж прослужили най-малко до II разредъ включително като стрѣлочници и да иматъ добра служебна атестация; такива се зачисляватъ послѣдни въ разреда за маневристи, заплатата на които е равна съ тая, която получаватъ като стрѣлочници.

„Забѣлѣжка II. При липса на кандидати съ III-класно образование за надзиратели на чети по поддържането допускатъ се и такива съ I-класно образование, но слѣдъ като сж прослужили 5 години като старши работници въ четитѣ по поддържането.

„IX. Завършено III-класно образование и нужната съответна шлосерска практика:

„Ревизоритѣ на подвижния материалъ, машиниститѣ по импрегнациитѣ, машиниститѣ на стабилнитѣ машини, електромониторитѣ, газопроизводителитѣ, водоснабдителитѣ и вагонопазачитѣ.

„Забѣлѣжка I. При липса на кандидати за ревизори на подвижния материалъ могат да се назначаватъ за такива съ II-класно образование и 3-годишна шлосерска практика или II-класно образование, 2-годишна шлосерска практика и 1 година да е пазувалъ като вагонопазачъ.

„Забѣлѣжка II. При липса на кандидати съ III-класно образование за вагонопазачи и водоснабдители, могат да се назначаватъ кандидати съ завършено първоначално образование и 2-годишна шлосерска практика при желѣзнопътна работница, обаче сжкитѣ нѣматъ право да ставатъ ревизори.

„X. Завършено III-класно образование или огнярското училище при флота съ прѣдварителна шлосерска практика при желѣзнопътна работилница или депо или чисташка практика при депа:

„Локомотивни огняри.

„Забѣлѣжка. При липса на кандидати шлосери съ III-класно образование за локомотивни огняри могат да бъдатъ назначени локомотивни шлосери съ завършено първоначално образование и най-малко 2-годишна шлосерска практика въ желѣзнопътна работилница или депо или локомотивни чистачи съ завършено първоначално образование, но най-малко 2-годишна практика като локомотивенъ чистачъ и да сж пропазували всичкитѣ поне 20.000 клм. като помощници-огняри съ товари влакове.

„XI. Първоначално образование:

„Локомотивнитѣ и вагоннитѣ частачи, спирачитѣ, стрѣлочничитѣ, вратаритѣ, пошнитѣ подкладвачи, промивачитѣ, раздавачитѣ на материали, раздавачитѣ на извѣстия, лампиститѣ, пазачитѣ въобще, водолазитѣ, разсилнитѣ, лаборантитѣ, кантонеритѣ, прѣносвачитѣ, метачитѣ, чистачитѣ и перачкитѣ.

„Забѣлѣжка. При липса на кандидати за кантонери, частачи, перачки, пазачи, въобще и прѣносвачи, могат да се приематъ такива, които да знаятъ да четатъ и пишатъ.“

Приетъ безъ измѣнение.

Прѣседателтъ: Има думата видинскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Ванко Георгиевъ.

В. Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Когато се прочете този членъ на първо четене, още тогавъ азъ повдигнахъ единъ въпросъ по този законъ, съ който г. министъртъ се съгласи, ако се не лъжа. Азъ искамъ да прибавя една забѣлѣжка по моемо мнѣние къмъ п. 1 на измѣнения чл. 16, въ смисълъ: ония желѣзничари, които се командироваватъ въ странство, за да се специализиратъ и които се завръщатъ отъ тамъ съ добъръ атестатъ, че сж

се специализирали добръ, да получаватъ единъ класъ повече, тѣй, както е съ телеграфиститѣ, на които, когато се изпращатъ въ странство за специализация, споредъ закона за почитѣ и телеграфитѣ, имъ се дава единъ класъ повече.

Азъ моля г. министра и г. докладчика, моля и г. г. народнитѣ прѣдставители, да се съгласятъ съ тази прибавка, която азъ правя.

Докладчикъ С. Славовъ: Дайте си редакцията.

Министъръ А. Франгя: Азъ съмъ наклоненъ да приема тази бѣлѣжка като една забѣлѣжка къмъ чл. 16. И ето защо.

Прѣседателтъ: Азъ ще моля г. докладчика и г. г. министритѣ да поискватъ думата прѣди да говорятъ. (Смѣхъ)

Има думата г. министъртъ на желѣзничитѣ, почитѣ и телеграфитѣ.

Министъръ А. Франгя: Азъ поискахъ думата. — Ще повторя пакъ, наклоненъ съмъ да приема бѣлѣжката, направена отъ народния прѣдставителъ г. Ванко Георгиевъ, още повече, че въ закона за почитѣ и телеграфитѣ има сжщо такава една забѣлѣжка, че всички онѣзи, които, съ поддържката на държавата, отиватъ да се специализиратъ въ странство и се върнатъ подиръ една-две години и прѣдставятъ атестатъ, че сж свършили едно училище, — иматъ едно прѣимущество, — тѣ се повишаватъ съ единъ класъ, защото ако бѣха сѣдѣли на службата си, пакъ щѣха да иматъ повишение, но понеже отиватъ тамъ и се специализиратъ, справедливо е да се повишатъ съ единъ класъ.

Прѣседателтъ: Има думата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Азъ завчера бѣхъ направилъ сжщата забѣлѣжка само съ още една добавка къмъ нея. Нашата желѣзнопътна администрация знае два вида командировки въ странство. Едната е, когато младежъ отива да свършва специални желѣзничарски училища, каквито ги има въ Саксония, Швейцария, Русия и другадѣ, и друга категория, вече младежи на държавна служба, командировани отъ нашата желѣзнопътна администрация да се специализиратъ при нѣкои отъ иностраннытѣ желѣзнопътни администрации. Тези втора категория чиновници обикновено биватъ вземани изъ по-висшия персоналъ, съ по-сOLIDно образование и вече съ доказана горѣ-долу оитностъ и добросъвестностъ въ службата си у насъ.

Тѣй, както е редактирана бѣлѣжката на г. Георгиева, тя засѣга само тѣзи, които се специализиратъ въ нѣкои отъ тѣзи иностранны желѣзнопътни администрации. Г. министъртъ счита, че е умѣстно да се направи една тождествена забѣлѣжка въ този законъ, каквато е забѣлѣжката къмъ чл. 319 отъ закона за телеграфитѣ и почитѣ, само че специализирането не бива да по отождествяваме съ свършването на едно училище. Въ конкретния случай като че ли се англобиха и двѣтѣ тѣзи нѣща, а тѣй, както е редактирана забѣлѣжката, нѣма да се получи това, което се желае. И затуй добръ е тази забѣлѣжка да се поправи така — ако г. Георгиевъ се съгласи, тѣй сжщо, разбира се, и г. министъртъ — че се дава единъ класъ повишение за всички онѣзи, които сж свършили било едно отъ специалнитѣ желѣзнопътнитѣ училища въ странство, каквито сж специални само за желѣзнопътното дѣло, или пъкъ пратени да се специализиратъ вече като чиновници на нашата администрация, защото и

двѣтѣ тѣзи нѣща еднаква цѣль прѣслѣдватъ. Свършилъ въ едно иностранно желѣзничарско училище, азъ се считамъ горѣ-долу като имещъ едно висше образование, за да получа единъ класъ повишение, защото тѣзи, които сж въ напата телеграфо-почтенска администрация и се командирова, тѣ сжко свършватъ специални училища по телеграфа.

Та, ще бжде добръ, ако се англобиратъ и двѣтѣ тѣзи категории на младежи, които иматъ по-голъмо образование, по-голъма опитностъ, защото въ тѣзи училища ги каратъ и на практически занятия, освѣнъ туй иматъ и друга придобивка, че знаятъ нѣкои чуждестраненъ езикъ, и по този начинъ ще дадемъ удовлетворение на онѣзи двѣ категории чиновници, които днесъ създаватъ или по-право прѣдизвикватъ извѣстни неприятности и въ желѣзнопътната и въ телеграфо-почтенската администрации.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ.

Министъръ А. Франгя: Тѣй като бѣлѣжката на г. Такева допълни бѣлѣжката на г. Ванка Георгиевъ, азъ я приемамъ и съ това законътъ ще постигне цѣльта си, именно, отъ една страна, ще удовлетвори ония, които свършватъ специални желѣзничарски училища, и отъ друга страна, ония, които се изпращатъ отъ държавата да се специализиратъ.

Азъ моля да я приемете.

Прѣдседателъ: Има думата търновскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Никола Мушановъ.

Н. Мушановъ: Г. г. народни прѣдставители! Г. Георгиевъ прѣдлага една добавка въ смисълъ, онѣзи, които се командирова, безъ да има прослуженитѣ години, за да получи новъ класъ, по силата само на факта, че е командированъ, като се завърне, ще получи единъ класъ по-горѣ.

Прѣди всичко, трѣбва да знаемъ, какъ е уреденъ начинътъ за командироването на желѣзнопътнитѣ служаци. Защото, ако начинътъ за командироването не е уреденъ законно, тогава това е едно сръдство, за да може да се фаворизиратъ хора, като се командирова въ чужбина за една година, и си получаватъ класа. Въ другитѣ вѣдомства има такива командировки, но, прѣди всичко, тамъ сж уредени институтитѣ, по които се командирова въ странство чиновницитѣ, има, слѣдователно, гаранция противъ административния произволъ. Въ закона за експлоатацията на желѣзницитѣ ние не виждаме никакъ законна разпоредба, по силата на която да се знае при какви условия единъ чиновникъ трѣбва да се командирова въ странство. Ето защо, като нѣмамъ нищо противъ това, да се възнагражда човѣкътъ, който е получилъ по-добри, по-специални познания въ чужбина, би трѣбвало да се уреди начинътъ за изпращане въ командировка.

Вториятъ въпросъ е, ако ли единъ чиновникъ самъ се командирова, ще му дадатъ ли право на повишение съ единъ класъ? Азъ питамъ, ако азъ, който съмъ желѣзничаръ, желающъ да получи въ разстояние на една година повишение съ единъ класъ по-горѣ, вмѣсто да остане тукъ, дамъ си оставката и отида въ чужбина да се специализирамъ, слѣдъ завръщането си ще получа ли единъ класъ по-горѣ? Ако условието за спечелването на единъ класъ е спечелвания познания отъ командировката, азъ съмъ ти спечелилъ на свои разходи, връщамъ се, отивамъ при г. министра и му казвамъ: „Дайте ми единъ класъ по-горѣ.“

Министъръ А. Франгя: Не е така, г. Мушановъ.

Н. Мушановъ: Това г. министърътъ не възприема, но азъ казвамъ, че може да стане. Защо на мене да не дадете единъ класъ по-горѣ, когато и азъ имамъ сжщата специализация, както оня, който е командированъ и, може-би, безъ да имате законъ за командироване, е изпратенъ много по-произвольно, отколкото азъ, който съмъ разчиталъ на своитѣ собствени сили, отишълъ съмъ да получа познания, връщамъ се и искамъ да ми дадете класъ?

Ето защо, съревнованията ще бждатъ много голѣми, такива едни произволни командировки и спечелване на единъ класъ повече ще могатъ да прѣдизвикатъ голѣмо озлобление въ сръдната на самото чиновничество. Затова азъ мисля, че трѣбва да се уреди прѣди всичко, начинътъ на самата командировка.

Има още единъ другъ начинъ за разрѣшение на сжщия въпросъ. На чиновника, който е командированъ въ странство, годинитѣ, прѣкарани тамъ, да се смѣтатъ за прослужени. Тѣй е, напр., въ учителството: учителскитѣ съвѣти иматъ право самички да покажатъ най-добритѣ хора по извѣстна специалностъ, прѣдлагатъ това на министерството, което ги командирова въ странство. Тѣ си запазватъ старшинството, т. е. употребенитѣ отъ тѣхъ години въ чужбина за специализация се считатъ като прослужени, и като се завърнатъ, получаватъ си степенята. Това е редовно, и не може да има никакви неправди. Ето защо, азъ повдигамъ тѣзи въпроси, за да накарамъ г. министра на желѣзницитѣ да ми отговори, дали не е по-добръ да оставимъ въпроса, докогато се нареди по законодателенъ редъ начинътъ на командироването, защото, иначе, по моето разбиране, ще се внесе много по-голъма неправда въ редовитѣ на желѣзнопътната администрация.

Прѣдседателъ: Има думата г. Ванко Георгиевъ, за да каже мнѣнието си въ двѣ думи.

В. Георгиевъ: Г-да! Прѣди всичко, мнѣнието на г. Мушанова не е право. Ще се командирова въ странство, и се командирова обикновено хора, които иматъ по-солидна подготовка, а не както мисли г. Мушановъ: за да напусна желѣзничарството и да отида въ странство. Ще се командирова, казвамъ, хора, които иматъ по-солидна подготовка, и, слѣдователно, по силата на това, че тѣ сж се отличили въ своята служба, и сж имали право на едно малко повишение; но като се изпратятъ и специализиратъ въ странство извѣстно врѣме, тѣ се приравняватъ къмъ онѣзи хора, които иматъ висше образование и на които г. министърътъ на желѣзницитѣ дава най-малко VI класъ. Слѣдователно, като се съпостави, така да се каже, тѣхното положение съ положението на тѣзи, които иматъ висше образование, тѣ иматъ право на едно повишение. Затова, азъ казвамъ: „Тѣзи, които се командирова.“

Колкото за ония, които сж свършили чисто желѣзничарско училище, както каза г. Франгя, азъ смѣтамъ, че тѣ ще могатъ да се възползуватъ отъ постановлението на закона, защото тукъ законътъ говори за висши училища и за сръдни училища, и, ако онѣзи училища, въ които е слѣдвалъ, се смѣтатъ за висши, ще се ползува отъ постановлението на закона за висшитѣ училища, а ако тѣ се смѣтатъ за сръдни, ще се ползува отъ постановлението на закона за сръднитѣ училища. Затова, азъ смѣтамъ, че е умѣтна забѣлѣжката за онѣзи, които ще се командирова въ странство. Злоупотребление не би могло да стане, защото тѣзи хора ще се върнатъ отъ тамъ съ атестатъ отъ онѣзи дирекции, кадѣто сж изпратени, слѣдователно, дирекцитѣ ще удостоверятъ, че тѣ сж подготвени за тая работа.

Прѣдседателъ: Азъ съжалявамъ, г-да, че не сте се явили въ комисията. Въпроситъ сж за обсъждане повече въ комисията, отколкото въ пленума. Ще моля слѣдующитѣ оратори да бждатъ по-къси. Има думата г. Никола Апостоловъ.

Н. Апостоловъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ, който повдига г. Мушановъ, доказва за липсътъ нѣкъ, колко е опасно да се законодателствува съ забѣлѣжки въ законитѣ. Не само отъ тѣзи възражения, които г. Мушановъ повдига, може и редъ други да се намѣрятъ, за да се докаже неумѣстността на забѣлѣжката, която искатъ да се вмѣне въ закона, по прѣдложение на г. Ванка Георгиевъ, съ съгласието на г. министра на желѣзницитѣ. Ако се прѣдположи, че законътъ, въ който липсватъ детайли, винаги ще може добросъвестно да се прилага, нѣма съмнѣние, тогава нѣма да се допушта никога да ставатъ злоупотребления, но ако у насъ много пѣти става, че по силата на закона ще се гледа да се покровителствуватъ напѣи и вапѣи, тогава, нѣма съмнѣние, че ще трѣбва да се вземе тая забѣлѣжка при известна резерва. Най-малкото, което може да се каже, г-да, то е, да се тури и втора забѣлѣжка къмъ тази забѣлѣжка на г. Георгиева, а именно, че изпращането въ командировка не става по специаленъ правилникъ, и министърътъ да се задѣлжи да изработи такъвъ правилникъ. Тогава, разбира се, противъ тази забѣлѣжка не мога да имамъ нищо, но безъ конкурсъ, безъ обозначаване на условията, при които ще бждатъ раздавали командировки, нѣма съмнѣние, вратитъ на злоупотребленията сж широко отворени. Заради това, ако искате, приемоте тази забѣлѣжка, противъ която азъ нѣмамъ нищо, но азъ мисля, че по принципъ трѣбва да се приеме, какво тѣзи командировки ще ставатъ съгласно единъ правилникъ, който ще се изработи отъ министерството. Само при тѣзи условия ще гласувамъ за забѣлѣжката на г. Георгиева.

Прѣдседателъ: Понеже виждамъ, че по поправката на § 2, направена отъ г. Ванка Георгиевъ, има нѣкои варианти, по които може да се дойде до нѣкое съгласие, ще пристѣпимъ къмъ докладването на § 3, като моля господата, които сж заинтересовани по-специално въ редакцията и поправката на г. Ванка Георгиевъ, да си дадатъ трудъ и да стѣкмятъ нѣщо, което да бжде резултатъ на едно по-обстойно обсъждане на тая поправка, за да може послѣ да я гласуваме.

И тѣй, моля г. докладчика да докладва § 3.

Докладчикъ С. Славовъ: (Чете)

„§ 3. Отъ чл. 18 се образуватъ слѣднитѣ два члена:

„Чл. 17. Кандидати съ висше образование се назначаватъ или направо на съответствуващата на образователния имъ цензъ служба или на послѣдната и степенъ, ако тя има различни такива, но въ никой случай не на по-низка длѣжностъ отъ VI класъ.

„Чл. 18. Кандидатитѣ съ сѣдно специално или по-долно образование се назначаватъ на служба споредъ особнитѣ за всѣка служба наредби и правилници“.

Г. г. народни прѣдставители! Въ комисията се прие чл. 69 bis, новъ текстъ съ слѣдующето съдържание: (Чете)

„Желѣзнични посрѣдници, комисисонери, сж всички ония лица, които прѣдставляватъ трети лица прѣдъ желѣзнопѣжнитѣ станции и влагалища, а така сжщо и прѣдъ Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ, по всички въпроси, относящи се до експедирането, а така сжщо и до освобождаването на пристигнали стоки и животни.

„Условията за даване право на желѣзнично посрѣдничество, както и всички други права, задѣлжения и отговорности на посрѣдницитѣ, се уреждатъ съ особенъ правилникъ, издаденъ отъ Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ и утвърденъ съ указъ“.

Този текстъ се прие по слѣдующитѣ съображения. Тѣй като до сега върху комисисонеритѣ по освобождаването на стоки, не е имало никакъвъ контролъ, и понеже по законодателенъ редъ не е уредена тая материя, мнозина сж туряли произволни цѣни и много повече права слагатъ за освобождаването, отколкото е самото навло. За да може за въ бждеще да се уреди тая служба за комисисонеритѣ, за тѣхнитѣ права и за разпосжитѣ, за да има единъ правиленъ контролъ, се прие този текстъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на желѣзницитѣ.

Министъръ А. Франгя: Г. г. народни прѣдставители! По мое настояване се прие този чл. 69 bis. Досега манипулаторитѣ при влагалищата за уреждане въпроситѣ помежду търговцитѣ и влагалищата, когато се изнася стоката отъ тамъ, както и на частнитѣ лица, не бѣха подъ никакъвъ контролъ. Всѣки единъ, който знае да чете и да пише, отива тамъ и прави смѣтка на търговцитѣ. Нѣкой пѣтъ смѣтката е по-голяма, както каза г. докладчикътъ, отколкото онази за транспорта. Та, за да можемъ да охранимъ интереситѣ на търговцитѣ, отъ една страна, и на частнитѣ лица, отъ друга, азъ помислихъ, че ще бжде хубаво да направимъ единъ правилникъ да туримъ и тѣхъ въ една рамка, да не злоупотребяватъ. Комисията прие, по мое настояване, този членъ, и азъ моля г. г. народнитѣ прѣдставители да го приематъ, защото ще бжде отъ обща полза и на търговцитѣ и на частнитѣ лица.

Н. Мушановъ: Адвокатската такса е нѣщо законно.

Прѣдседателъ: Има думата г. Димитъръ Ганчевъ.

Д. Ганчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако се приеме туй, то ще бжде дѣйствително цѣлъ единъ абсурдъ. Комисисонерството е една търговия, както всѣка една търговия. Има комисисонери, които освобождаватъ стоки отъ митницитѣ, има комисисонери, които освобождаватъ и прѣпращатъ стоки по желѣзницитѣ, и ако вие вземете и турите такси на тѣзи, които работятъ съ желѣзницитѣ, трѣбва да турите такива и на онѣзи, които работятъ при митницитѣ, а тѣ сж съ зарегистрирани фирми, третирайтъ се като търговци и, слѣдователно, не можете да ги подвеждате подъ еднаква такса, защото това ще бжде крайно несправедливо.

Азъ съмъ комисисонеръ, ако вие ми турите 50 ст. такса, азъ ще взема 1 л., и кому отърва, добръ, кому не отърва, нека отиде самъ да си натовари стоката. Тя е една свободна търговия, и не можемъ да туряме такса. Лѣкарътъ такса има ли? Адвокатинътъ такса има ли? Туй е по споразумѣние. Ако му трѣбва, ако не, той не е хамалинъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на желѣзницитѣ.

Министъръ А. Франгя: Види се, че тукъ има една погрѣшка. Вие ще видите, че тукъ не се касае за комисисонери, каквито разбира г. Ганчевъ, а се касае за посрѣдници за изваждането на стоката на търговеца, г. Ганчева, отъ влагалището. Тѣ отиватъ тамъ и правятъ разни операции: седатъ, пи-

платят едно заявление, казват това, онова, и тия хора не бяха под контрол. Сега ние искаме да ги подведем под контрол, за да охраним интересите на търговците и на частните лица, като не засягаме онези комисионери, които имат право на свободна търговия, да бъдат посредници. Тук се касае само за такова посредничество, да извадим от влагалището стоката. Такъв един комисионер, когато ние му вземаме за хамалие напр. 10 ст., той взема от търговеца, г. Ганчева, 1-50 л. Искате ли да оставим такива хора без контрол да грабят търговците и частните лица? Затуй, аз мисля, извадете думата комисионер, който може да похвърля г. Ганчева, и оставете само думата посредник, защото има и други комисионери, които сж при митниците, но то е съвършено друго нещо.

А. Малинов: Посредникът, и той е търговски помощник.

Пръдседателът: Има думата г. Александър Малинов.

А. Малинов: Употребяваме думата комисионер, и за една минута сме готови да я приемем. Вследствие нъкои заблъжки, направени от г. г. пръдседателите, пръдлага се друга дума — посредник — и пакъ леко сме готови да приемем и нея. Според мен, комисионер и посредник, това сж, от гледна точка на терминологията на търговския закон, търговски помощници. Следователно, мѣстото за уреждане на тѣхните права и задължения спрямо търговците е въ търговския закон, а не, следователно, тукъ при закона за нареждането персонала за държавните желѣзници. И понеже тая работа става така спонтанно, въ комисията казалъ нѣкой една дума, министърът се билъ съгласилъ, набързо се е приелъ, и сега тукъ, безъ народното пръдставителство дори да се е ориентирало съ кого имаме работа, съ посредникъ ли, съ комисионеръ ли, кой е този посредникъ или комисионеръ, когато визирате, пакъ се пръдлага да се гласува, заради това, моето пръдложение, пръдъ видъ на обстоятелството, че тази работа, като речъ, не е обмислена, като речъ, не е узрѣла, е, да я оставимъ и да вотираме закона тѣй, както е пръдложенъ. А ако има нужда този въпросъ да се уреди, било съ нѣкой другъ законъ, било съ нѣкоя добавка къмъ търговския законъ, било съ друго пръдложение, нека се уреди, но тѣй, не знамъ, много бърже се законодателствува, и ще направимъ грѣшка.

Пръдседателът: Има думата г. министърът на желѣзниците.

Министъръ А. Франгя: Г-да! Ако вие не приемете този контрол, азъ ще бъда задълженъ да не допускамъ никакви посредници въ влагалищата, защото правятъ разни злоупотребления.

Д. Ганчевъ: Нѣмате право, г. министре.

Министъръ А. Франгя: Ако искате само съ единъ правилникъ да допуснемъ тия хора, като ги туримъ въ една рамка, да не могатъ да злоупотребяватъ частните лица, добръ. Ако отидете въ влагалищата, ще видите въ какво положение се намиратъ. Идатъ разни хора. „Дошли да извадятъ стоката на Х и У“. Тѣ взематъ разни книжа, пишатъ кои сж тѣзи, какво правятъ и какви смѣтки пръдставятъ? Тѣ не сж комисионери, азъ не мога да намѣря думата, тѣ сж единъ видъ хора, изпроводени отъ търговците, или тѣ сами търсятъ търговците, и правятъ едни сдѣлки, които турятъ въ хаосъ и влагалището, и злоупотребяватъ съ интересите на търговците. Та, ако има

друга дума, турете я, но азъ ви моля да приемете това, защото то е въ полза и на влагалището, и на търговците, и на частните лица.

А. Малиновъ: Сега, подиръ новите обяснения, можемъ да кажемъ просто агенти.

Пръдседателът: Има думата пловдивският народенъ пръдставител г. Христо Поповъ.

Х. Поповъ: Г. г. народни пръдставители! Тукъ трѣбва да се извади думата комисионеръ, защото тя отличава повече нѣщо, отколкото мисли г. министърът. Комисионеръ значи да сключва сдѣлки за своя смѣтка отъ чуждо име. Затова право казва г. Ганчевъ, че това е търговецъ, въ пълната смисълъ на думата, и тукъ тя си нѣма мѣстото, тя безусловно трѣбва да се махне.

Що се отнася до това, че тоя въпросъ трѣбва да се уреди, ние трѣбва да благодаримъ на г. министра, че е съгледалъ тая нужда на обществото и иска да я уреди. Истина е, че съ единъ законъ, по-обстойно обмисленъ, би могло повече нѣщо да се нареди, но това ще бѣде законъ, а засега какво прѣчи, когато г. министърътъ има добрата воля, да му дадемъ правото, съ единъ правилникъ, да уреди тоя въпросъ, доколкото нѣма да бѣде въ противорѣчие, разбира се, съ закона. Ето защо, азъ мисля, че като се изключи тази дума комисионеръ и се замѣсти съ посредникъ, нѣма друга дума да кажемъ, защото на български се казва посредникъ — посредници за изваждането на стоката. Ние нѣмаме терминология, нѣмаме друга дума. „Агентъ“ ми се вижда съвсѣмъ малко подходяща. Но пръдъ видъ на това, че станаха тия дебати тукъ, всѣки отъ насъ ще разбере, че посредникъ — като се взе тази дума — не значи комисионеръ. Това е достатъчно, за да не ставатъ грѣшки. Ето защо, азъ мисля, че добръ е да се приеме бѣлъжката тѣй, безъ други дебати.

Пръдседателът: Има думата докладчикът г. Слави Славовъ.

Докладчикъ С. Славовъ: Г. г. народни пръдставители! Въпросътъ не се касае за комисионерите, и г. Ганчевъ не е правъ. Има известни хора въ влагалищата на митниците — който е ималъ работа ги знае — които нѣматъ качеството на комисионери, но си го присвояватъ; тѣ злоупотребяватъ и компрометиратъ съ това комисионерите. Азъ като докладчикъ, съ съгласието на респективния министър, изхвърлихъ думата „комисионеръ“, като се разбира, че вънъ отъ комисионерите, за мислитѣ, посредниците, които нѣматъ качеството на комисионери, може да се нареди единъ правилникъ, за да има известенъ контролъ при освобождаване на пратките. Това не е въ вѣда на комисионерите, защото ако единъ комисионеръ прати свой пръдставител, той ще бѣде неговъ пълномощникъ, но той самиятъ, комисионерътъ, ще носи отговорността. Та, като докладчикъ, азъ, въ съгласие съ г. министра, изхвърлихъ думата „комисионеръ“. Обаче въ каквъ смисълъ трѣбва да се разбиратъ тия мисли, които нѣматъ качеството на комисионери — това ще легне въ основата на единъ бѣдъщъ правилникъ, въ който нѣма да се засѣгатъ качества на комисионерите и тѣхните пълномощници, а тѣзи, които нѣматъ тѣзи качества, ония случайни хора, които се навъртатъ изъ влагалищата и си присвояватъ правата на комисионери. Редакцията е слѣдующата: (Четѣ) „Желѣзнични посредници“ — думата „комисионери“ се изхвърля — сж всѣки ония лица, които пръдставяватъ трети лица прѣдъ желѣзнопътните станции и влагалища, а така сжщо и прѣдъ Министерството на

желѣзницитѣ, пощитѣ и телеграфитѣ, по всички въпроси, относящи се до експедирането, а така също и до освобождаването на пристигнали стоки и животни.

„Условията за даване право на желѣзнично посредничество, както и всички други права, задължения и отговорности на посредниците, се уреждат съ особено правилникъ, издаденъ отъ Министерството на желѣзницитѣ, пощитѣ и телеграфитѣ и утвърденъ съ указъ“.

Прѣседателятъ Ще се гласува. Най-първо ще поставя на гласуване прѣдложението на комисията.

Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ § 3 тѣй, както се докладва напоследѣтъ отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Докладчикъ С. Славовъ: (Чете)

„§ 4. Прѣдъ чл. 73 се прибавя новъ чл. 72 bis, съ слѣдната редакция:

„Чл. 72 bis. Прѣзъ врѣме на работа вагонопазитѣ, локомотивнитѣ и вагонни чистачи, пощитѣ подкладвачи, промивалчицитѣ, вагленаритѣ и всички шлосери и общи работници, които изпълняватъ една отъ тия длѣжности, носятъ формени: синя блуза, панталони и фуражка, които държавата имъ дава безплатно. Локомотивнитѣ и вагонни чистачи освѣнъ това получаватъ и формено облѣкло.“

Прѣседателятъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ § 4, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Повръщамъ се къмъ § 2 така, както се докладва, съ забѣлжката къмъ чл. 16 п. 1: (Чете)

„Онѣ желѣзничари, които, командировани или на свои разноски отиватъ въ странство за специализация, съгласно специалния за това правилникъ и слѣдъ конкурсъ, и се завърнатъ съ добра атестация, получаватъ по право единъ класъ повече.“

Докладчикъ С. Славовъ: Азъ, като докладчикъ, заявявамъ, че въ съгласие съ г. министра приемамъ тази редакция.

Прѣседателятъ: Които приематъ § 2, заедно съ забѣлжката, както я прочетохъ, и съ която сѣ съгласни и г. министрътъ на желѣзницитѣ, и г. докладчикътъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Съ това се изчерпва второто четене на законопроекта за измѣнение закона за експлоатацията на българскитѣ държавни желѣзници и пристанища.

Пристъпваме къмъ слѣдующата точка на дневния редъ — разглеждане прѣдложението на народния прѣдставителъ г. д-ръ Борисъ Вазовъ, за създаване явенъ отличителенъ знакъ на самоличностъ за народнитѣ прѣдставители. Моля инициатора на това прѣдложение г. д-ръ Борисъ Вазовъ да го докладва на второ четене.

Д-ръ Б. Вазовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Завчера комисията се събра и заедно съ бюрото изработи единъ текстъ, който ви се раздаде. Споредъ този текстъ се опрѣдѣляше, че трѣбва да има два знака, единиятъ — лента и другиятъ — значка. Впоследствие, обаче, болшинството отъ комисията, въ съгласие съ г. г. министритѣ, рѣши да не опрѣдѣля точно въ какво ще се състоятъ значитѣ, а да се остави на бюрото, то да обмисли още по-добъръ какъвъ знакъ най-прилича да се носи отъ народнитѣ прѣдставители. Съ една рѣчь, да не се прибързва съ опрѣдѣлянето на значитѣ въ подробности.

Ето защо, това рѣшение, което ви се раздаде, комисията го измѣни така. Ще го прочете: (Чете)

„Р ѣ ш е н и е

за създаване явенъ отличителенъ знакъ на самоличностъ за народнитѣ прѣдставители.

„Установява се за народнитѣ прѣдставители отличителенъ знакъ, който се носи отъ тѣхъ, когато изпълняватъ държавна мисия, присъствуватъ на публични церемонии и въ всички случаи, когато е необходимо да се знае качеството на народенъ прѣдставителъ.“

„Натоварва се бюрото на Народното събрание да изработи образа на отличителния знакъ, да опрѣдѣли начина на носенето му и да снабди съ него народнитѣ прѣдставители на тѣхни разноски.“

Прѣседателятъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ на второ четене прѣдложението на народния прѣдставителъ г. д-ръ Борисъ Вазовъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Пристъпваме къмъ разглеждане прѣдложението за увеличаване цѣната на боровитѣ траверси, доставяни за нуждитѣ на българскитѣ държавни желѣзници отъ прѣдприемача Жеко Бончевъ, по контрактъ сключенъ на 14 януарий 1910 г.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ И. С. Бобчевъ: (Чете)

„Изложение на мотивитѣ

къмъ рѣшението за увеличаване цѣната на боровитѣ траверси, доставяни за нуждитѣ на Българскитѣ държавни желѣзници отъ прѣдприемача Жеко Бончевъ, по контрактъ сключенъ на 14 януарий 1910 г., внесени отъ Турция.

„Г. г. народни прѣдставители! По контрактъ, сключенъ на 14 януарий 1910 г., на софийския жителъ, прѣдприемачъ, Жеко Бончевъ се възложи да достави за нуждитѣ на държавнитѣ желѣзници 180.000 парчета борови траверси, доставянето на които, съгласно поемнитѣ условия, трѣбваше да стане прѣзъ периода 1 мартъ 1910 г. до 1 ноемврий 1912 г. и въ уговорени срокове. Първиятъ периодъ отъ прѣдприятието (1910 г.) бѣ изпълнено своевременно и въ уговоренитѣ срокове, а при настѣпването на периода за 1911 г., прѣдприемачътъ заяви съ заявление отъ 7 априлий 1911 г., че траверситѣ, които се е ангажиралъ да достави за държавата, той докарва отъ Турция, кѣдѣто билъ приготвилъ опрѣдѣленото количество за доставяне прѣзъ 1911 г., но че митническитѣ власти, по силата на новата митническа конвенция съ Турция, му искали мито, каквото той намира, че не е дълженъ да плати, тѣй като въ момента, когато е сключвалъ договора си съ държавата, за внасянитѣ отъ Турция траверси не е плащано никакво мито, каквото той не е платилъ и за траверситѣ, внесени за периода прѣзъ 1910 г., нито пъкъ можелъ да прѣдвиди, че прѣзъ течение на контрактния срокъ ще послѣдва измѣнение въ митническия режимъ, за да го има прѣдъ видъ при offerирането. Това измѣнение въ митническата конвенция той намира като независящо отъ неговата воля и на основание чл. 33 отъ публично-административния правилникъ заяви, че ще се откаже отъ прѣдприятието. Съ допълнително заявление отъ 8 декемврий 1912 г. казаниятъ прѣдприемачъ помоли да се възприеме една отъ слѣднитѣ три комбинации:

„1) да се освободят траверситѣ отъ мито и други бери;

„2) да заплати слѣдующето мито Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата, и

„3) да му се увеличи цѣната съ сума, равна на платеното мито.

„Министерскиятъ съвѣтъ се занима съ въпроса въ двѣ отъ засѣданията си и възприе третата комбинация, предложена отъ предприемача, а именно да се увеличи цѣната съ сума равна на платеното мито, обаче Върховната смѣтна палата отказа визирването на издаденитѣ платежни заповѣди, като мотивира отказа си съ обстоятелството, че чл. 33 отъ публично-административния правилникъ за сключване на договори и задълженията, които се налагатъ на предприемачитѣ билъ отмененъ съ закона за общественитѣ предприятия отъ 1906 г. и защото доставянето на траверситѣ, споредъ поемнитѣ условия, се предполага да стане отъ горитѣ въ страната.

„При разрѣшението на въпроса въ казаната смисълъ, Министерскиятъ съвѣтъ се е ръководилъ отъ съображението, че законътъ за общественитѣ предприятия отъ 1906 г. отменява публично-административния правилникъ само въ ония части, които му противорѣчатъ. Чл. 33 отъ послѣдния не противорѣчи на закона за общественитѣ предприятия, понеже урежда материя, незасегната отъ закона.

„Сжжденията на Смѣтната палата, че поемнитѣ условия предполагатъ доставянето на траверситѣ отъ страната съ тоже неоснователно, защото тѣ не ограничаватъ предприемача въ това, а като се има прѣдъ видъ обстоятелството, че боровитѣ гори въ страната сж въ твърдѣ ограничено количество и сѣченето имъ почти забранено, лесно е да се допусне, че предприемачътъ, като е знаелъ всичко това, е разчиталъ при оферирането да достави траверситѣ отъ Турция, толкозъ повече, че въ момента не се е плащало мито. При все това, Министерскиятъ съвѣтъ, имайки прѣдъ видъ автономността въ функциитѣ на Върховната смѣтна палата, намѣри за добръ да ми възложи да гарантирамъ на Министерството на финанситѣ вземанията му за мито отъ Жеко Бончевъ, та по този начинъ митницата да освободи задържанитѣ траверси, стойността на които бѣ вече платена на предприемача и отъ които желѣзницитѣ имаха належаща нужда, а увеличението на цѣнитѣ да стане по законодателенъ редъ.

„Като съобщавамъ за горното, моля ви да вотирате тукъ приложеното рѣшение.

„София, 19 мартъ 1913 г.

„Министъръ на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ:

А. Франгя.

„Р ѣ ш е н и е

за увеличение цѣната на боровитѣ траверси, доставяни за нуждитѣ на Българскитѣ държавни желѣзници отъ предприемача Жеко Бончевъ, по контракта сключенъ на 14 януарий 1910 г., внесени отъ Турция.

„Членъ единственъ. Разрѣшава се на министра на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ да увеличи цѣната на боровитѣ траверси, които предприемачътъ Жеко Бончевъ, по силата на сключения съ него контрактъ на 14 януарий 1910 г., е доставилъ отъ Турция за нуждитѣ на Българскитѣ държавни желѣзници, съ сума равна на вносното мито и принадлежащитѣ се къмъ послѣдното бери, безъ ония, които сж заплащани и при режима на безмитния вносъ на траверситѣ, а отъ друга страна, да се събератъ отъ предприемача принадлежащитѣ се суми за бериитѣ, които сж плащани при режима на безмитния вносъ, а сега не се плащатъ.“

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. д-ръ Христо Мутафовъ.

Д-ръ Х. Мутафовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Бихъ желалъ народното прѣдставителство да се спре малко повече върху предложението, което се внася отъ г. министра на желѣзницитѣ, и затова, собствено, излизамъ на трибуната, защото мисля да кажа малко повече, отколкото при други подобни случаи.

Касае се да се обсъди едно предложение, съ което ще се направи единъ, бихъ искалъ да кажа, великодушенъ даръ на единъ български предприемачъ, който, може-би, отъ своя точка зрѣние, да има основание да иска отъ държавата, отъ Министерството на желѣзницитѣ, или, най-сетнѣ, отъ самитѣ насъ, Народното събрание, да му харижемъ една сума. Обаче, не отъ съображение на това, доколко би трѣбвало да бждемъ щедри въ дадения случай, заслужава да се спремъ повече на това предложение, а затуй, защото азъ мисля, че съ разглеждането му се създава единъ опасенъ прецедентъ, когато поискаме законодателната властъ да се намѣси въ едни чисто частно-правни отношения, създадени между единъ предприемачъ и държавата, когато тази послѣдната фигурира или дѣйствува въ качеството на контрагентъ съ частното лице.

Въ самия законопроектъ, както ни се прѣдставя той въ изложението на мотивитѣ му, има едно обстоятелство, което само по себе си тоже ни подсказва, че трѣбва да бждемъ внимателни при обсъждане на предложението; то е, че въ дадения случай се касае за единъ конфликтъ, възникналъ между Министерството на желѣзницитѣ и Върховната смѣтна палата, която е отказала да визира сумата, която се е искала отъ предприемача Бончевъ. Какви сж мотивитѣ, щото Смѣтната палата да откаже, ще имаме случай да ги обсъдимъ. Но вънъ отъ това, дали тѣ сж били основателни или не, самиятъ случай, че сумата е била много спорна, че е била прѣдметъ на обсъждане и въ Министерството на желѣзницитѣ, и въ Смѣтната палата, и въ Министерството на финанситѣ, доколкото се простиратъ моитѣ свѣдѣния, па, най-сетнѣ, и самиятъ Министерски съвѣтъ се е занимавалъ съ нея — всичкитѣ тѣзи обстоятелства показватъ, че въпросътъ не е тъй за леко поглеждане, да вдигнемъ наеднѣжъ ръка и го разрѣшимъ.

Азъ не бихъ желалъ, прѣди всичко, законодателната властъ по принципъ да се намиса въ единъ споръ отъ частно-правно естество, единъ споръ, който би трѣбвало да се движи въ рамкитѣ на дѣйствующитѣ у насъ закони, единъ споръ, който е възникналъ между двѣ частни договарящи страни, за които има изпълнителна и сѣдебна власти, които да разрѣшатъ спора, ако би такъвъ споръ да е настаналъ, да е възникналъ. Законодателната властъ е само за да създава закони отъ по-друго естество, закони, които иматъ за задача да уредятъ отношения по-общо въ обществото, въ държавата, но не и да се намиса въ частнитѣ отношения: понѣкога и това става, това, обаче, бива въ много рѣдки и извънредни случаи. Напр., ние знаемъ, че често пати Народното събрание опрѣдѣля извѣстни суми на единични лица и се явява съ помощъ, въ подкрѣпа, когато има достатъчно основание за това. Но винаги тия изключителни случаи сж били такива, че държавата дѣйствува по своя добра воля. Не сж бивали случаитѣ на спорни правоотношения, при които държавата или контрагентътъ да прибѣгватъ къмъ съдѣйствието на законодателната властъ, за да ги извади отъ едно мъчно положение, въ което сж изпаднали, вслѣдствие на нѣкои дѣйствия отъ страна на държавнитѣ органи. Ако държавнитѣ органи дѣйствуватъ съ грѣшки, или ако

частните лица, които влизат въ въ договори съ държавата, могатъ отъ своя страна да направятъ известни грѣшки, или недобри разчети, недобри сметки, то би трѣбвало и едната, и другата страна да понесатъ всички послѣдствия отъ едни такива кризи или лоши разчети. А тъкмо такъвъ е случаятъ съ г. Бончева, който е контракувалъ съ държавата доставката на известно количество борови траверси. И ми се струва, че този споръ съ г. Бончева, който е издѣсенъ прѣдъ Народното събрание, е толкова характеренъ, че почитаемото народно прѣдставителство ще ми позволи да разправа малко история, защото г. Бончевъ бѣше, който м. г. — мнозина, може-би, отъ васъ ще си спомнятъ — намѣри за добръ да се обърне къмъ Народното събрание, тоже по единъ неговъ споръ съ държавата, въ който бѣха намѣсени и други български прѣдприемачи — Братя Иванови — за доставката тоже на едно голямо количество траверси. И въ желанието си, народното прѣдставителство да подеме въпроса въ Народното събрание, защото той не е намѣрилъ удовлетворение на своитѣ справедливи искания прѣдъ Министерството, на желѣзницитѣ, бѣше отправилъ една телеграма дълга и широка до прѣдседателството на камарата и до нѣкои депутати, и въ тази телеграма, която бѣше адресирана тоже и до мене и която, на врѣмето си, ми направи силно впечатление, г. Бончевъ съ силни изрази казва, че като не намѣрилъ справедлива защита на закона, въ лицето на изпълнителната властъ, въ името на закона и на справедливостта и въ желанието да помогне съ нѣщо, за изкореняването на корупцията, това зло, което обрича държавата на погибель, той, като гражданинъ, се обръща къмъ насъ, като законодатели, които имаме висшия контролъ, висшата властъ, да бдимъ доколко нашата воля, санкционирана въ законитѣ, се прилага правилно и безпристрастно отъ изпълнителната властъ, апелираше къмъ насъ да се занимаемъ съ въпроса, който изпълнителната властъ не е могла да уреди съгласно закона и справедливостта. И желаяйки това нѣщо да стане, той смѣта, че ще изпълни своя дългъ като прѣдизвика намѣсата на Народното събрание да прѣсѣче пътя на онази деморализация между граждани и чиновници, рожба на която се явява корупцията. Е добръ, г. г. народни прѣдставители, тъкмо г. Бончевъ съ тая депеша, която адресуваше къмъ насъ, имаше толкова похвалната мисль, толкова похвалното намѣрение да изтъкне онѣзи неправди, които ставали въ Министерството на желѣзницитѣ и да поиска нашата намѣса, да прѣсѣчемъ пътя на деморализацията между граждани и чиновници и, слѣдователно, и корупцията, която се създава, тъкмо сжщиятъ г. Бончевъ днесъ, чрѣзъ заискване и ходатайства прѣдъ Министерството на желѣзницитѣ, става причина да се внася прѣдложение за повишаване, по законодателенъ редъ, на едни цѣни, законотрувани по частенъ редъ, съ договоръ между държавата и него. Менѣ ми правѣше впечатление обстоятелството, защо сжщиятъ г. Бончевъ, който осжждаше по-напрѣдъ дѣйствиата на министерството, когато се касаеше да се разрѣши единъ споръ между него и министерството за доставката на траверси, които по-рано бѣха законотрувани съ Братя Иванови, сега иска министерството да му се реваншира, да му се отплати за онази неправда, която бѣше прѣтърпѣлъ по-прѣди, а тази неправда, споредъ неговото изложение въ телеграмата, е била доста чувствителна. Той разправа, че Братя Иванови имали да доставятъ по нѣкакъвъ си търгъ 360 хиляди траверси и тѣ пѣли мѣсци подъ редъ не могли да извършатъ тази доставка, министерството ги щадяло и най-послѣ се било принудило да унищожатъ цѣлия търгъ и да произведе новъ за смѣтка на Братя Иванови. Произвежда се новъ търгъ, съгласно всичкитѣ

закони въ страната, и на този търгъ се явява г. Бончевъ, дава си офертата, и на законно основание тържната комисиия дава рапортъ и съгласие да се възложи върху него доставката на тѣзи траверси за смѣтка на прѣдприемача. Даже нѣщо повече — той съобщава въ депешата си, че Братя Иванови не искали да направятъ доставката, подъ претекстъ, че имало грамадно повишение въ цѣната на траверситѣ, а публично-административниятъ правилникъ прѣдвижда, че само когато има повишение на цѣнитѣ съ повече отъ 25%, тогавъ прѣдприемачитѣ иматъ право да рекламиратъ, да искатъ или унищожение на договора, или да бждатъ обезвѣдени. Та, когато тѣ не сж искали да извършатъ доставката, ако не бждатъ обезщетени, силнейки се на чл. 33 отъ публично-административния правилникъ, г. Бончевъ съобщава, че не само това не е вѣрно, но, напротивъ, заинтересованитѣ други прѣдприемачи сж направили своитѣ прѣдложения въ смисль, че тѣ могатъ да доставятъ сжщитѣ траверси съ 25% по-малко, отколкото сж били доставяни отъ Братя Иванови. Виждате каква колосална разлика: съ 25% повече отъ договорнитѣ цѣни и 25% по-малко — това прави 50% разлика, за която се е водила борба между прѣдприемачитѣ, които, чисто и просто, споредъ мѣстото схващане, сж искали да взематъ тѣзи пари отъ държавната каса, като чиста печалба и просто сж спекулирали, а никаква неволя не сж били понесли, като сж прѣдставлявали, че щѣли да загубятъ, че щѣли да фалиратъ и затова сж искали намѣсата на държавата, да унищожатъ търга на Братя Иванови. Азъ казвамъ, че неправда е извършена тогавъ, когато, въпрѣки обстоятелството, че търгътъ е останалъ върху г. Бончева, министерството не го е утвърдило върху него, а по-послѣ го дава на Братя Иванови, когато вижда, че има други лица, които ще доставятъ траверситѣ за тѣхна смѣтка, съ такова грамадно намаление; тѣ сж поискали да слѣзатъ съ известенъ процентъ отъ онази сума, за която г. Бончевъ е добилъ правото да достави траверситѣ. А министерството дава това право на Братя Иванови, и вѣроятно, тѣ извършватъ доставката. Привеждамъ този фактъ малко по-обстоятелствено, за да видите, г. г. народни прѣдставители, че около тѣзи доставки на траверси въ Министерството на желѣзницитѣ не винаги ставатъ нѣща, които могатъ да се подведатъ подъ нормитѣ на закона и които не винаги могатъ да бждатъ одобрени, а най-малко, отъ насъ, народнитѣ прѣдставители, а колко по-малко би трѣбвало да бжде това отъ органитѣ на публичната властъ, които иматъ да прилагатъ закона. И азъ добръ знамъ, че, както случая съ Братя Иванови, така и сегашната рекламация на г. Бончева, се протакатъ и ходятъ отъ канцелария на канцелария, въ разнитѣ министерства правѣха се всевъзможни заисквания, но никое министерство не намѣри за възможно да удовлетвори г. Бончева, защото, както Братя Иванови, така и специално г. Бончевъ, сж имали единъ договоръ съ държавата, която въ дадения случай се явява като частно лице, и този договоръ е подлежалъ на тълкуване и приложение, споредъ дѣйствиющитѣ у насъ закони, въ дадения случай закона за общественитѣ прѣдприятия и публично-административния правилникъ за прѣдприемачитѣ. Когато търговцитѣ не сж направятъ добръ смѣтката — защото тукъ сѣ този мотивъ се навежда, че по крива смѣтка прѣдприемачитѣ е давалъ материяла евтино, че ще бжде разсипанъ съ тази доставка — има два изхода, за да се излѣзе отъ това положение: или да искатъ държавата да имъ унищожатъ търга, ако губятъ повече отъ 25% отъ повишение въ цѣнитѣ, като се смѣтне точно споредъ нареждането на закона — това гласи чл. 33 отъ публично-административния правилникъ, нѣма нужда

да го цитирамъ, защото той се знае — значи, или да искатъ да имъ се унищожи търга, и по този начинъ да избѣгнатъ загубитъ, като се прѣдполага, че тѣзи загуби, ако би продължило изпълнението на доставката, ще бѣдатъ по-големи, или пъкъ, ако тѣ дѣйствително иматъ законно основание — защото прѣдприемачитъ винаги искатъ обезщетение отъ държавата, когато загубитъ сж по-големи отъ 25% — да искатъ държавата да имъ признае рекламнитъ и да ги обезщети за онази загуба, която тѣ иматъ; и въ такъвъ случай — азъ, като адвокатъ, съмъ ималъ подобни случаи, по разни спорове, които сж се изнасяли прѣдъ мене за консултация отъ разни прѣдприемачи — винаги търговцитъ си правятъ смѣтка, да-ли да искатъ унищожение на доставката, или пъкъ да настояватъ да я извършатъ, но да бѣдатъ обезщетени, ако е сигурно, че има повече отъ 25% поскупване. Държавата, която въ дадения случай дѣйствува тоже като контрагентъ, за да нѣма нужда никога да прибѣгва къмъ съдѣйствието на законодателното тѣло, да създава изключителни закони за въ полза на тогозъ или оногозъ, държавата, като договорителъ, тоже си прави смѣтката, и ако намѣри, че повишението е по-малко отъ 25%, тя винаги застава прѣдприемача, макаръ и съ загуба, да извърши доставката и не му унищожава търга. Но когато види, че увеличението на цѣната е повече отъ 25% и законътъ дава право на частнитъ лица да искатъ обезщетение, тогава държавата или унищожава търга, или настоява за изпълнението на договора, като обезщети прѣдприемача.

Какво е мотътъ да направи г. Бончевъ, когато е възникналъ спорътъ между държавата и него за тия траверси? Въ самитъ мотиви на това прѣдложение, което днесъ ни занимава, се казва, че той, съгласно чл. 33 отъ публично-административния правилникъ, заявилъ въ министерството, че се отказва отъ прѣдприятието си. Нищо по-добро отъ това, ако той вижда, че не ще може да изпълни доставката, да се откаже отъ прѣдприятието. Добръ, но ще ми се възрази отъ почитаеми прѣдставителъ на Министерството на желѣзницитъ, че държавата въ този моментъ е имала голема нужда отъ траверси и трѣбвало е да ги има на всѣка цѣна. Но това — на всѣка цѣна — не може да отиде до тамъ, че да бѣдатъ нарушени законитъ за една личностъ. Ако министерството е намѣрило, че има повишение на цѣнитъ на траверситъ или че ония загуби, които щѣли да постигнатъ прѣдприемача — по съображения, които ще развия малко по-късно — сж отъ такова естество, че тѣ прѣвишаватъ 25%, каквито прѣд-вижда чл. 33 отъ публично-административния правилникъ, министерството щѣше да настои, понеже има нужда отъ траверси, да се извърши доставката и да плати повече на Бончева. И защо министерството не е унищожило договора? Защото компетентнитъ органи въ туй министерство сж намѣрили, че нѣма повече отъ 25% повишение и че претенциитъ на г. Бончева сж незаконни и затуй сж ги оставили безъ послѣдствіе. Минава се извѣстно врѣме, стѣпвайки на тая почва, като вижда, че не може да добие удовлетворение, не може да иска увеличение, по-късно, много по-късно, съ заявление отъ 8 декемврий 1912 г. — както се казва въ изложението на мотивитъ на прѣдложението — г. Бончевъ вече прави ново прѣдложение на министерството: прѣдлага му да си избере — вмѣсто стриктно да се придържа о договора и да го изпълни добросъдѣстно — казвамъ, прѣдоставя на държавата да си избере едно отъ тритъ нѣща, които той ѝ прѣдлага, именно, или да се освободятъ отъ мито траверситъ, които щѣлъ да достави отъ Турция — ще видимъ по-късно, че въ договора и въ поемнитъ условия абсолютно никаква дума не е ставало отъ едѣкъ ще бѣдатъ доставени тия траверси — или да се

заплати слѣдующето се мито отъ главната дирекция, вмѣсто него, или, най-сетнѣ, да му се увеличи цѣната съ сума равна на платената отъ него за туй мито. Г. г. народни прѣдставители! Ако има едно отъ тия прѣдложения приемливо въ границитъ на закона, на поемнитъ условия, или договора, азъ твърдя, че Министерството на желѣзницитъ трѣбваше да приеме едно отъ тия условия и на своя отговорностъ, като изпълнителна властъ, да дѣйствува и да приложи онова, което договорътъ и законътъ му налагатъ. Каква нужда имаше отъ намѣсата на законодателната властъ въ тоя споръ?

И тукъ се натъквамъ на едно възражение, което би могло да ми се направи, именно, че всичкиятъ споръ е за митата, които г. Бончевъ е ималъ да плати за траверситъ, които щѣлъ да внесе отъ Турция и които мита той не билъ длъженъ да плаща, защото държавата сама измѣнила митническата тарифа прѣзъ това врѣме. Азъ ще се спра на този пунктъ, като прѣдполагамъ, че той би могълъ да бѣде единичниятъ, по който би могло да се направи митата и да се поддържа изплащането на тая сума на г. Бончева. Има случаи, г. г. народни прѣдставители, когато ставатъ доставки на държавата, а особено по постройкитъ на желѣзницитъ — за построяването на самитъ желѣзници или за всевъзможни материяли за тѣхната постройка — когато въ текста на поемнитъ условия се казва изрично, че прѣдприемачътъ се задължава да извърши доставката при съществуващата митническа тарифа, при дѣйствующата въ врѣмето на договора митническа тарифа и, че всѣко измѣнение на митническия режимъ, или на митническата тарифа ще бѣде зачетено отъ другия контрагентъ, въ дадения случай — държавата. Такива сж обикновено поемнитъ условия, по силата на които става постройката на желѣзницитъ à forfait. Въ такива случаи, когато договоритѣ страни си уговорятъ това право въ поемнитъ условия, азъ разбирамъ да се иска увеличение на цѣната въ размѣръ на увеличениитъ мита. Напр., когато държавата, която е една отъ договоритѣ страни, по свое усмотрѣние, увеличи митата на релситъ, или на други желѣзни, или дървени части, другиятъ контрагентъ може да иска съотвѣтно увеличение въ цѣнитъ, защото той си е запазилъ това право, да се считатъ цѣнитъ споредъ дѣйствующитъ въ страната закони и особени митнически нареждания, прѣзъ врѣме на търга, но, ако тѣ се измѣнятъ по волята на едина контрагентъ — въ дадения случай, държавата — другиятъ може да иска надлежното обезщетение.

Обаче, случаятъ съ г. Бончева не е такъвъ. И ако вземемъ досието, по което е ставала цѣлата доставка — азъ ще ходатайствувамъ, ако стане нужда да се разгледа това прѣдложение и на друго четене — да се направи това нѣщо, защото азъ мисля, че съ едно четене това прѣдложение, което засѣга хазната, което засѣга плащането на суми, не може да мине; принципа, че такива прѣдложения трѣбва да минаватъ на нѣколко четения, за да може въпросътъ да се проучи добръ, е поддържалъ неоднократно г. министърътъ на финанситъ, за да не се спирамъ върху него — ако се вземе досието, казвамъ, ще се види, че въ поемнитъ условия по доставката на тия траверси, никъдъ не е уговорено това право на прѣдприемача, да измѣня претенциитъ си, да ги увеличава, споредъ това, да-ли цѣла да бѣде измѣнена митническата тарифа.

Министъръ А. Франгя: Г. Мутафовъ! Позволете ми да кажа една дума.

Д-ръ Х. Мутафовъ: Послѣ ще говорите.

Министъръ А. Франгя: За да не си губите врѣмето, азъ съмъ готовъ да дамъ досието; понеже

казвате, че нѣма да може се прокара това прѣдложение, ще дамъ досието и ще видите, че всички тия работи сѣ вѣтрѣ.

Д-ръ Х. Мутафовъ: Тѣжко по това говори; ще стане нужда да се направи справка, за да се увѣримъ.

Министъръ А. Франгя: Именно, и азъ това казвамъ.

Д-ръ Х. Мутафовъ: Азъ твърдя категорично, че въ тия поемни условия никѣдъ не става дума отъ кѣдъ ще бѣдатъ доставени траверситѣ. Българскитѣ прѣдприемачи сѣ доставяли за нуждитѣ на българскитѣ държавни желѣзници телеграфни стѣлбове, траверси и всевъзможни други материяли, и отъ Сърбия, и отъ Турция, и отъ Унгария, но въ такива дребни доставки и въ такива случаи, какъвто е сѣ доставката на траверситѣ отъ г. Бончева, никѣдъ никога не е уговорвано, че ще бѣде извършена отъ еди-коя си страна, защото държавата прѣдоставя на прѣдприемача да си прави смѣтка, отъ кѣдъ той ще може да намѣри по-евтини материяли: отъ Унгария ли, отъ Сърбия ли, отъ Турция ли, или пъкъ най-сетнѣ ще отиде да сѣче тия материяли отъ българскитѣ държавни гори. И ако щете, г. г. народни прѣдставители, ние не можехме да правимъ нѣкое ограничение, защото нашитѣ букови гори гниятъ; у насъ отъ извѣстно врѣме насамъ се експлоатиратъ, съсипватъ и разоряватъ само боровитѣ гори въ Родопитѣ. Но въ ония грамадни балкани, залѣсени съ букови дървета, отъ които биха могли да се черпятъ траверси, потрѣбни и годни за нуждитѣ на българскитѣ държавни желѣзници, за десетки години, и, ако щете, за вѣкове, въ тия букови гори бравда почти не е влизала и българскитѣ прѣдприемачи винаги, когато биха имали да прѣдприематъ доставки на букови материяли, най-нагодна цѣна биха могли да намѣрятъ, ако експлоатиратъ българскитѣ букови гори. Но по тия, или ония причини, гледайки съ по-малко трудъ и грижи да спечелятъ повече, тѣ се отказватъ отъ експлоатацията на нашитѣ букови гори, въ които, както казахъ, бравда не е влизала. Идете въ Тръвненския, Габровския и Севлиевския балкани, вие ще видите тия вѣковни, чудесни букови гори, богатъ материялъ за експлоатирание, но прѣдприемачъ въ тѣхъ не е влизалъ. Е добръ, азъ навеждамъ това обстоятелство, за да покажа, че далечъ не е вѣрно онова, което е казано въ мотивитѣ на прѣдложението, а именно, че у насъ горитѣ сѣ били въ твърдѣ ограничено количество, и че сѣчението имъ било почти забранено.

Азъ намирамъ, че това е една подигравка.

Министъръ А. Франгя: Имате да доставяте 180.000 борови траверси, а не букови, а тия страшни гори сѣ отъ букъ.

Д-ръ Х. Мутафовъ: Цѣлата доставка не е само за борови траверси. Но даже и така да е; борови траверси се сѣкатъ постоянно и въ Родопитѣ имаме още материяли и има много начини, за да могатъ да се извадятъ и борови траверси. Но азъ твърдя, че тѣ не сѣ само борови траверси, а сѣ смѣсени. Когато имаме досието на рѣка ще можемъ да направиме тая справка. Знаея и досега, че не сѣ само борови.

Г. Николовъ: Всичкитѣ сѣ борови.

Д-ръ Х. Мутафовъ: Безразлично е. Въ всѣки случай, въпросътъ, за доставянето на букови или борови траверси отъ България или друга държава, никѣдъ не е засегнатъ и никаква клауза нѣма уго-

ворена отъ кѣдъ ще ги достави или черпи прѣдприемачътъ. Щомъ е тѣй, значи, прѣдприемачътъ е билъ воленъ да ги достави отъ кѣдъто намѣри за добръ и отъ кѣдъто намѣри за възможно и изгодно. Прѣдприемачътъ намира за сгодно да ги достави отъ Турция прѣзъ 1910 г., когато е била въ сила оная митническа конвенция съ Турция, която даваше право на българскитѣ търговци да внасятъ боровѣ или буковѣ дървенъ материялъ безъ мито. Докажда втората сногодба — старата бѣше отъ 1906 г. до 1910 г. — прѣзъ 1911 г., която налага новъ режимъ и прѣдвижда мито за дѣлани и бичени материяли, споредъ случая, отъ 75 ст. до 250 л. на 100 кгр. И туй г. Бончевъ смѣта за поводъ, за протекстъ да иска отъ държавата да му плати тия мита, вмѣсто той да ги плаща, смѣтайки, че понеже той билъ ги приготвилъ, или ималъ намѣрение да ги достави отъ Турция, държавата трѣбва да му плати митото, защото самата то е покачила. Прѣди всичко, азъ не мога да намѣрия оправдание за тоя доводъ — който г. Бончевъ е навеждалъ прѣдъ министерството и който дава поводъ и на министерството да ни сезира съ това прѣдложение — че щомъ държавата сама е повишила митата, то би трѣбвало тия мита да бѣдатъ повърнати на г. Бончева. Защото, както казахъ, въ договора не е казано, и държавата не се е задължила да запази или да обезпечи прѣдприемача въ случай, че се измѣни нѣкакво нареждане въ митническата тарифа, нито пъкъ се е имало прѣдъ видъ мѣстото, отъ кѣдъто ще става доставката прѣзъ 1911 г. Независимо отъ това, ония нареждания, които сѣ съществували или се създадохъ въ послѣдствие, тѣ сѣ законни положения, защото митническата конвенция е минала прѣзъ Народното събрание и е добила силата на законъ, който е вече задължителенъ и за държавата, и за нейнитѣ публични органи, и за самия прѣдприемачъ. Всички тия закони съставятъ единъ правовъ редъ, едни правни норми, на които не може да не се подчинява и самата държава, които сѣ задължителни и за частнитѣ лица. И азъ намирамъ, че публичнитѣ органи на държавата въ дадения случай сѣ дѣйствували много добръ, когато не сѣ искали да удовлетворятъ г. Бончева, а още повече, много обмислено е дѣйствувало Министерството на финанситѣ, което на всѣка цѣна и при всѣки моменти е настоявало да се прибератъ митата отъ г. Бончева, въпрѣки това, че по-напрѣдъ не ги е имало, а сѣ създадени въ послѣдствие. Г. министърътъ въ своето изложение ни казва даже, че Министерскитѣ свѣтъ, когато разглеждали този конфликтъ между Министерството на желѣзницитѣ и Върховната смѣтна палата, като е ималъ прѣдъ видъ автономността на функциитѣ на Върховната смѣтна палата, намѣрилъ за добръ да гарантира на г. министра на финанситѣ събирането на митото отъ г. Жеко Бончевъ. Значи, Министерството на финанситѣ е било неуклончиво и е настоявало, макаръ да е била въ сила нова митническа тарифа, да се събератъ митата, и то ги събира, защото г. Бончевъ нѣма законно основание да иска да му се опростатъ. Ако г. Бончевъ мислѣше, че не е трѣбвало да плаща тия мита, не е Министерството на желѣзницитѣ, което трѣбваше да се занимае съ спора, за увеличение цѣнитѣ на траверситѣ, а съ въпроса трѣбваше да се занимае Министерството на финанситѣ досежно новитѣ мита и, ако види, че дѣйствително той има основание да не се взематъ тия мита, да му ги опрости. А азъ зная положително, че Министерството на финанситѣ бѣше разпоредило да се конфискуватъ самитѣ траверси и да се продаде една частъ отъ тѣхъ за смѣтка на г. Бончева — искаха му и всевъзможни залози — само и само да се платятъ митата и по този начинъ Министерството на финанситѣ устоя на своитѣ права и си събра стойността на митата, която г. Бончевъ бѣше длъженъ да плати

по митническата тарифа. Но въ това време Министерството на железниците, действайки само, независимо, изплаща напълно стойността за доставеният траверси на г. Бончева, а онова, което Министерството на финансите е изискувало от г. Бончева, чрез частни гаранции за митата, това сега Министерството на железниците иска да повърне или да плати на г. Бончева.

Г. г. народни представители! Отъ това исторично изложение на самия споръ, на самата разпра, азъ правя слѣднитѣ заключения. Едното ми заключение има принципиално значение. То е, че азъ не бихъ желалъ — и затуй ще моля почитаемитѣ народни представители да се съгласятъ съ мене, даже правя такъвъ апелъ и къмъ г. министра на железниците — не бихъ желалъ, казвамъ, въ такива спорове отъ частно-правовъ редъ, между контрагенти, та била намѣсена между тѣхъ и самата държава, които трѣбва да бждатъ изнесени прѣдъ съдебната властъ и тамъ да се разрѣшаватъ, не бихъ желалъ, казвамъ, да се заобикаля тая съдебна властъ и да се изнасятъ прѣдъ Народното събрание и да се иска намѣсата на законодателната властъ, защото такива прецеденти сж опасни. Ние отваряме пътъ на много нелегитимни заисквания и поуплзновения на разни доставчици на държавата — когато не могатъ да намѣрятъ покровителство въ изпълнителната властъ, която има да прилага законитѣ и която имъ казва, че законитѣ не могатъ да се заобикалятъ, а трѣбва да се прилага *telles quelles*, когато не могатъ да намѣрятъ покровителството и на съдебната властъ, която си казва думата: кой има право и кой нѣма — да искатъ по околенъ пътъ, чрезъ единъ вотъ на законодателното тѣло, да имъ се харже това, което и съдебната, и изпълнителната властъ биха имъ отказали и не биха имъ дали. Такъвъ прецедентъ е опасенъ и азъ не бихъ желалъ ние съ такива рѣшения да даваме поводъ за по-нататѣшни такива заисквания и удовлетворение на незаконни и неоснователни претенции.

Като оставамъ това мое заключение отъ историята на въпроса — което заключение е, както казахъ, отъ принципиално значение — по съществу на работата, по никой начинъ не мога да сподѣля възгледитѣ на почитаемия министръ на железниците, които той прокарва въ своето експозе на мотивитѣ, че като билъ въ сила чл. 33 отъ публично-административния правилникъ, трѣбвало било да се обезпечи прѣдприемача, защото, държавата съ повишение на митата, е увеличила цѣната на оня материалъ, който е ималъ той да доставя. По същество на работата изтъквамъ прѣдъ васъ, г. г. народни представители, чрезъ своитѣ исторични бѣлѣжки, че и тукъ нѣма правда, че и тукъ не се крие самата истина. Ако спорътъ е дали има приложение чл. 33 или не, е добръ, азъ ще се съглася съ г. министра, че дѣйствително той не е отгѣненъ отъ новия законъ за общественитѣ прѣдприятия, както намира Сметната палата. Но и да е въ сила чл. 33, прѣдприемачътъ по същество нѣма право, защото не е доказалъ, и прѣдъ насъ г. министрътъ тоже не е доказалъ съ нищо, че цѣната на прѣдметитѣ, които е имало да се доставятъ, е увеличена съ повече отъ 25%, чрезъ новитѣ мита, 75 ст. на 100 кгр., когато една траверса ще има, прѣдполагамъ, не повече отъ 40 кгр.

Министръ А. Франгя: 100 килограма има.

Д-ръ Х. Мутафовъ: Азъ отричамъ това. Азъ правихъ справка въ самото Министерство на финансите, кждѣ хората съ компетентни и въ тарифното бюро ми казаха, че една траверса тежи отъ 30—40, максимумъ 50 кгр.; 75 ст. на 100 кгр. е митото за дѣланитѣ, а не за биченитѣ траверси, защото за биченитѣ

е скъпо, а тѣ по такава форма се прѣкарватъ — като дѣлани, а не като бичени, слѣдователно, за една траверса се пада мито 35 ст. Тая сума, 35 ст., по отношение самата стойностъ на доставеният траверси, не съставлява повече отъ 10% увеличение. Та, казвамъ, по същество нѣма основание, нито г. Бончевъ, нито министерството да искатъ отъ насъ, да рѣшимъ въ дадения случай, че има увеличение по-големо отъ 25%, и да му дадемъ право да иска увеличение на договорнитѣ цѣни. Защото, прѣдставете си за мигъ, че ние се примиримъ съ това положение, въ което г. министрътъ на железниците ни поставя, не като законодателна властъ, а като съдии, и да разискваме, да-ли има увеличение повече отъ 25% или не. Спорътъ ще се прѣнесе тогава върху въпроса, да-ли има приложение чл. 33 или не. Е добръ, ако се обърнемъ на съдии и разгледаме въпроса по същество, да-ли има повече отъ 25% увеличение на цѣнитѣ, ще видимъ, че нѣма, слѣдователно г. Бончевъ нѣма право да иска отъ насъ като съдии, да му присъдимъ увеличението на цѣната на траверситѣ, както иска и самиятъ законопроектъ. Менѣ ми прави впечатление самиятъ начинъ, съ който се изразява Министерството на железниците, пошитѣ и телеграфитѣ. Въ своя докладъ то казва, че Министерскиятъ съветъ, като вмѣнилъ въ обязаностъ на министра да събере митата и да ги обезпечи на Министерството на финансите, му е възложилъ, щото увеличението на цѣнитѣ да стане по законодателенъ редъ. А какъ може да стане увеличението на цѣнитѣ по законодателенъ редъ, безъ да се обърнемъ въ съдии? А като се обърнемъ въ съдии и като разгледаме по същество работата, ще видимъ, че чл. 33 нѣма приложение въ дадения случай. Можемъ ли да дадемъ одобрителенъ вотъ за даване на такава една сума, която ще възлѣзе, най-малко, на 40—50.000 л., споредъ моитѣ прѣсметания? Ние не можемъ и като съдии по същество да рѣшимъ така въпроса.

Сега остава другъ единъ послѣденъ мотивъ, именно, че траверситѣ сж били потребни на Министерството на железниците и че тѣй или иначе, не сж се намѣрили въ страната, не сж могли въ тоя моментъ да бждатъ отсѣчени, изработени и доставени на Министерството на железниците. Това е едно обстоятелство, което, споредъ мене, ни най-малко не може да ни повлияе, за да рѣшимъ въпроса тѣй или иначе. Това е въпросъ на съображение на административната властъ, на Министерството на железниците, и въпросъ на съображение на контрагента-доставчикъ. Министерството трѣбва да си прави своитѣ съображения, когато ще има нужда отъ извѣстни материали, какъ да си ги достави, отъ кждѣ да си ги достави, и, ако мисли, че въ България нѣма достатъчно траверси, може да законтрактува доставката на маджарски, сръбски, или турски траверси. Когато контрактува отъ Турция траверси, тогава нека обезпечи всичкитѣ права, които прѣдприемачътъ ще иска да му бждатъ гарантирани, но когато Министерството не е взело въ съображение всичко това и не е искло да държи сметка, отъ кждѣ ще бждатъ доставени траверситѣ, когато самиятъ прѣдприемачъ тоже не е искалъ да занемава административната властъ, въ дадения случай държавата, която е контрагентъ, съ въпроса отъ кждѣ възнамѣрява да достави траверситѣ, какви сж неговитѣ намѣрения, ами чисто и просто се явява и казва: „Менѣ ми изнася по тази цѣна да доставя траверси, отъ кждѣ ще ги взема, това е моя работа“, когато всички тѣзи съображения, казвамъ, сж отъ такъвъ частенъ характеръ, било за сметка на държавата, било за сметка на прѣдприемача, може ли да се навежда това въ изложението на мотивитѣ къмъ законопроекта като мотивъ за разрѣшение, убѣди-

теленъ мотивъ, който да ни докаже, че дѣйствително г. Бончевъ има право да иска единъ даръ отъ 60.000 л?

Г. г. народни прѣдставители! Прѣди нѣколко дена тукъ въ Народното събрание се разискваше едно прѣдложение за отпускане сумата 20.000 л. за раненитъ войници, които толкозъ цѣни заслуги принесоха на страната. Този въпросъ повдигна много шумни дебати и спомняте си, г. министърътъ на финанситъ съ какво пестене на народната пара се обърна къмъ насъ и каза, че трѣбва да бждемъ внимателни, не трѣбва да пилѣемъ народнитъ суми, трѣбва да щадимъ хазната, защото тя не пращи, а има маса нужди, които трѣбва да се посрѣщнатъ. Ние, които бѣхме такива скѣперници спрѣмо българскитъ герои, ранени войници, настрадали се, спечелили съчувствието на цѣлото общество, на цѣлия народъ, ние, които бѣхме толкова строги при отпускането на тоя нищоженъ кредитъ, можемъ ли сега да бждемъ толкова щедри въ дадения случай, когато се искатъ не 20.000 л., а два-три пѣти по толкозъ, отъ единъ прѣдприемачъ, който като не е счелъ за нужно да изнесе спора си прѣдъ сѣдилищата и като е намѣрилъ пълень отказъ прѣдъ администрацията, се е обърналъ къмъ насъ, та сега ние, като законодателно тѣло, по законодателенъ редъ, да увеличимъ цѣнитъ на единъ частенъ договоръ, което значи, да го облагодѣтелствуваме и да му направимъ, както казахъ въ началото на моята рѣчь, единъ великденски даръ?

Азъ прѣдоставямъ на почитаемото Народно събрание само да види, доколко би могло да бжде щедро въ дадения случай и доколко биха могли да бждатъ приети тѣзи увеличения на цѣнитъ, които ни се прѣдлагатъ тукъ за одобрение отъ г. министра на желѣзницитъ. Азъ намирамъ, обаче, че г. министърътъ, който убѣденъ съмъ — ще имаме случай да го изслушаме — нѣма да има по-голъми аргументи отъ тѣзи, които азъ изнесохъ прѣдъ Народното събрание, ще признае колко сж невѣски всич-

китъ аргументи, за да дадемъ тази сума, която ни се иска. По-добръ е, по-хубаво е за прѣстижа на законодателното тѣло той да оттегли това си прѣдложение и да не иска отъ насъ единъ вотъ, да не иска да ни прѣвърща въ сѣдебна власт, когато ние трѣбва да изпълняваме функцията само на законодателна власт. (Ржкоплѣскане отъ болшинството)

Прѣдседатель: Г. г. народни прѣдставители! Понеже има много оратори записани и прѣнията ще се продължатъ, безъ да могатъ да свършатъ, има прѣдложение да прѣкъснемъ засѣданието, за да се съберемъ на 22 този мѣсець, съ слѣдующия дневень редъ:

първо, продължение разискванията по прѣдложението на Министерството на желѣзницитъ, пощитъ и телеграфитъ, за увеличение цѣната на боровитъ траверси, доставени за нуждитъ на българскитъ държавни желѣзници отъ прѣдприемача Жеко Бончевъ, по контрактъ, сключенъ на 14 януарий 1910 г.;

второ, трето четене на двата законопроекта, които минаха днесъ на второ четене;

трето, второ четене прѣдложението за разрѣшение заемъ на Татарназарджишката община;

четвърто, разглеждане прѣдложението на Министерството на желѣзницитъ за отдаване подъ наемъ по доброволно съгласие станционни бюфети, павилиони за тютюнъ и хамбари, наемнитъ срокове на които сж изтекли и пр.,

и, пето, първо четене на внесеното отъ народния прѣдставитель г. Христо Ковачевъ прѣдложение за измѣнение на чл. 13 отъ закона за окръжнитъ съвети.

Като г. г. народни прѣдставители приематъ, што идуцето засѣдание да се състои на 22 априлий, понеделникъ, слѣдъ томина недѣля, съ прѣдложения дневень редъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

(Вдигнато въ 5 ч. 15 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседатель: Д-ръ С. Даневъ.

Секретаръ: Д-ръ К. Сисаревски.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. Гълъбовъ.